RAYMOND QUENEAU

Biçem Alıştırmaları

BİÇEM ALIŞTIRMALARI •

Raymond Queneau (1903 - 1976), düzyazı ve şiirlerinde dili büyük bir ustalıkla kullanan 20. yy. ortalarının önde gelen gelen Fransız yazarıdır. Ansiklopedik merakları da olan yazar, etkili *Enofclooâdie de la Pleinde'in* önce düzeltmenliğini, 1955'ten sonra da yönetmenliğini yaptı. 1920'lerde gerçeküstücülükten etkilenerek benimsediği sözcük oyunlarını, kara mizahı ve otoriteye karşı alayı içeren üslubunu sonradan da sürdürdü.

1960'lı yıllarda edebiyatın sınırlarını genişletmek amacıyla bir grup arkadaşıyla *oulipo* akımını kurdu.

Mizahi üslubu ve dilsel çarpıtmalarıyla gerçekte köklü kötümserliğini ve ölüm konusundaki saplantısını gizliyordu. Konulan genellikle bir banliyöde, bir lunaparkta ya da metroda geçen romanlarında saçma bir dünya imgesi çizen Queneau, bu yapıtlarında sıradan insanların yaşamını, günlük dildeki argodan yüksek şiirsel anlatıma kadar değişen bir üslupla betimler.

Plyerlotl Cad. 11/3 Çemberlitaş - İstanbul

Tel. (0212) 516 96 85 Faks: (0212) 516 97 26

http://www.selyaylncilik.com E-mail: halklailiskiler@selyayinciiik.com

ISBN 978-975-570-205-6

***SEL** YAYINCILIK: 203

BİÇEM ALIŞTIRMALARI

Raymond Queneau

Türkçesi: Armağan Ekici Deneme

Kitabın özgün Adı:

Exercises de style

Kapak Deseni: Nihat Kemankaşlı

Birind Baskı: Aralık 2003 *İkinci Baskı:* Mayıs 2010

*Baskı ve Cif*t Yaylacık Matbaası Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203 Topkapı-lstanbul, 567 80 03

Raymond Queneau

Biçem Alıştırmaları

***Türkçesi:* Armağan Ekici**

Matematiksel

("Geometrik"in yerinde) y" + TCRP(x) *y'*+ S = 84 / 140

Notasyon

S hattı otobüsünde, trafiğin civcivli zamanı. Yirmi altı yaşlarında bir tip, kurdela yerine sicim sarılmış fötr şapka, pek uzun boyunlu, sanki boynunu birisi çekiştirmiş gibi. İnsanlar iniyor. Söz konusu tip yanında duran bir adamdan rahatsız oluyor. Adamı, ne zaman birisi geçse, kendisini iteklemekle suçluyor. Ağlamaklı bir ses tonu, ama aslında saldırgan olmaya çalışıyor. Boş bir koltuk görünce hemen koltuğa çöküyor.

İki saat sonra, onunla Cour de Rome'da, Saint-Lazare garının önünde karşılaşıyorum. Yanında bir arkadaşı var, diyor ki: "Paltona bir düğme daha diktirmelisin." Nereye diktirmesi gerektiğini gösteriyor (klapalara) ve nedenini söylüyor.

Çifte dikiş

Günün ortasına doğru ve de öğle vaktinde bir S-hattı ve Contrescarpe-Champerret otobüsünün ve yolcu taşıma aracının sahanlığında ve platformunda duruyor ve dikiliyordum; otobüs ağzma kadar doluydu ve tıka basa dolmuştu. Gördüm ve gözüme çarptı ki genç bir adam ve geçkin bir delikanlı vardı ve pek acayip ve garip görünüşlüydü; boynu horozu andırıyordu ve ensesi upuzundu, şapkasının ve serpuşunun etrafında da bir ip ve sicim vardı. Bir tartışma ve hırlaşmadan sonra sulugöz ve ağlamaklı bir sesle ve tonla ifade etti ve söyledi ki, yanmda duran ve komşusu olan yolcu ne zaman birisi inse veya otobüsü ter-ketse, bile bile ve isteyerek onu itelemek ve kakalamak için elinden geleni ardına koymuyor ve hiçbir fedakârlıktan çekinmiyordu. Bunu açıkladıktan ve ortaya koyduktan sonra hızla boş ve kimsenin oturmadığı bir yere ve koltuğa doğru ilerledi ve seğirtti.

İki saat sonra ve de yüz yirmi dakika geçince, onu Cour de Rome'da ve Saint-Lazare garının önünde tekrar gördüm ve ona rastgeldim. Yanında bir arkadaşı ve dostu vardı; ona paltosuna ve mantosuna bir

tane daha düğme ve korozo diski diktirmesini ve ekletmesini öneriyor ve tavsiye ediyordu.

Litotes

Birçok insanla beraber seyahat ediyorduk. Pek de zeki görünmeyen bir genç adam, yanındaki adamla kısa bir süre konuştu, sonra gitti oturdu. İki saat sonra onu tekrar gördüm; yanında bir arkadaşı vardı ve elbiselerden bahsediyorlardı.

Mecazi olarak

Günün merkezinde, kaplumbağa gibi kabuklu bir kınkanatlıya binmiş giden göçmen bir sardalya sürüsünün arasına tıkılmış, uzun ve tüysüz boyunlu bir horoz aniden içlerinden birine, sakin tabiatlı birine yönelik bir tirada girişti; konuşma tarzı, itirazla nemlenmiş havada kat kat açıldı. Sonra, bir hiçliğin çekimine kapılan yavru kuş, kendini bu hiçliğe yuvarladı.

Şehrin çıplak çölünde, onu tam tamına aynı gün tekrar gördüm; kendisine, beş para etmez bir düğme nedeniyle haddi bildiriliyordu.

Geriye doğru

Paltona bir düğme daha eklemen lazım, dedi ona arkadaşı. Onunla Cour de Rome'un ortasında karşılaşmıştım, hevesle boş bir koltuğa doğru seğirtir halde bıraktıktan sonra. Hemen biraz önce de başka bir yolcu tarafından rahatsız edildiği için şikâyet ediyordu; diyordu ki, ne zaman birisi inse kendisini itekliyordu. Bu pek sıska genç saçma sapan bir şapka giymekteydi. Bunlar bir S otobüsünün platformunda oldu, otobüs o öğle vakti pek doluydu.

Şaşkınlıklar

O gün otobüsün koridoruna nasıl tıkışmıştık öyle! Ne salak görünüşlü, saçma sapan kılıklı bir gençti o adam! Ne yapıyordu bir de? Bak sen bak... adamm biri —lafa bak lafa— kendisini iteklediği için kavga çıkartmaya çalışıyordu! Züppeye bak sen! Sonra da boş bir yer görür görmez fırlayıp kendisi kapıverdi! Bir hanıma verecek yerde!

İki saat sonra, bil bakalım Saint-Lazare garının önünde kiminle karşılaştım! Aynı tiple! Giyim kuşam tavsiyeleri alırken! Bir arkadaşından!

Hayatta inanmazsın!

Rüya

Güya etrafımdaki her şey bir sise bürünmüş, sanki bütün nesneler sedef rengindeymiş, türlü türlü, belirsiz şekillere girmişler; ama bunlardan birisi oldukça açık bir şekilde seçilebiliyormuş; o da, sırf fazlasıyla uzun boynu bile kavgacı ve korkak kişiliğini yeterince ele veren genç bir adammış. Şapkasında kurdela yerine örülmüş bir sicim varmış. Sonra da göremediğim bir kişiyle bir tartışmaya girişmiş ve —sanki, aniden korkmuş gibi— kendini bir koridorun gölgesine atmış.

Rüyamın başka bir bölümünde aynı adam pırıl pırıl güneş altında Saint-Lazare garının önünde yürüyormuş. Yanında biri varmış, ona "Paltona bir düğme daha ekletmen lazım" diyormuş.

İşte burada uyandım.

Kehanet

Günün ortası geldiği zaman, tıklım tıklım yolcuyla dolu bir otobüsün arka sahanlığında olacaksm; yolcuların arasında saçma sapan bir delikanlı göreceksin; iskeletsi bir boynu olacak ve keçe şapkasında kurdela olmayacak. Pek rahat edemeyecek, zavallı çocuk; ne zaman inenlerden ya da binenlerden biri geçse, bir beyefendinin onu bile bile iteklediğini düşünecek. Ona bunu söyleyecek, fakat beyefendi cevap vermeye tenezzül etmeyecek. Ve bu saçma sapan delikanlı paniğe kapılacak ve boş bir koltuk istikametinde beyefendiden kaçacak.

Onu biraz sonra tekrar göreceksin, Cour de Rome'da, Saint-Lazare garının önünde. Yanında bir arkadaşı olacak ve şu sözleri duyacaksın: "Paltonun önü doğru dürüst kapanmıyor; bir düğme daha ekletmen gerekiyor ona."

Devrik

Saçma genç sapan adam bir, bir gün bir S otobüsündey-ken tıkış tıkış, söndürülerek sanki boynu uzatılmış gibi olan, vardı şapkası bir yuvarlak ve sarılıydı şapkasma sicim, gördüm. Ukala ve sesle ağlamaklı bir, olan durmakta yanmda, girişti beyefendiye serzenişe. Çünkü onu iddia ittiğini ediyordu inse birisi ne zaman. Boş oturdu ve bir koltuğa doğru koşturdu, bunu sonra söyledikten. Rome (Cour de)'da karşılaştım onunla sonra saat iki, paltosuna bir ekletmesini düğme ediyordu bir arkadaşı tavsiye.

Gökkuşağı

Bir gün mor bir otobüsün sahanlığmdaydım. Oldukça garip bir genç adam vardı orada—çivit rengi bir boyun, şapkasının etrafında ip. Aniden mavi bir adama serzenişe girişti. Onu özellikle, yemyeşil bir sesle, ne zaman birisi inse kendisini iteklemekle suçladı. Bunu dedikten sonra, san bir koltuğa doğru koşturdu ve oturdu.

İki saat sonra onu turuncu renkli bir istasyonun önünde gördüm. Yanında ona kırmızı paltosuna başka bir düğme koydurtmasını söyleyen bir arkadaşı vardı.

Cümle içinde kullanın

(Çeyiz, süngü, düşman, kilise, atmosfer, Bastille, yazışma)

Bir gün bir otobüsün sahanlığmdaydım; otobüs hiç şüphe yok ki T. C. R. P. idaresinin kaderini tayin eden Monsi-eur Mariage adındaki adamın kızının çeyizinin bir parçasıydı. Bu otobüste genç bir adam vardı; dış görünüşü pek tuhaftı, süngü taşıdığı için değil de taşımadığı halde süngü taşıyormuş gibi durduğu için. Aniden bu genç adam düşmanına saldırdı: arkasında duran bir adama. Onu, bilhassa, kilisede nasıl davranılırsa işte öyle kibar davranmamakla suçladı. Böylece atmosferi gerginleştirdikten sonra, gitti oturdu bu kendini beğenmiş velet.

İki saat sonra ona Bastille'den iki ya da üç kilometre ötede, yanında kendisine paltosuna bir düğme daha ekletmesini söyleyen bir arkadaşıyla konuşurken rastladım, oysa bunu ona yazışma yoluyla da pekâlâ iletebilirdi.

İkirciklenme

Tam olarak nerede olduğunu gerçekten de hatırlayamıyorum... kilisede mi, çöp tenekesinde mi, toplu mezarda mı? Otobüs belki de? Bir şeyler vardı... neler vardı sahi? Yumurtalar mı, halılar mı, turplar mı? İskeletler? Evet, ama etraflarında etleri duran iskeletler, canlı hem de. Evet galiba böyleydi. Otobüste insanlar. Ama bir tanesi, yoksa iki tanesi miydi, dikkat çekiyordu, tam olarak neden bilmiyorum. Megalomanlığından mı? Semirmişliğinden mi? Hüznünden mi? Yoksa... tam tamına... gençliğinden mi? Ömrünün baharı uzun bir... burunla mı? çeneyle mi? baş parmakla mı donatılmıştı? Hayır, hayır, uzun bir boyun ve acayip, acayip, acayip bir şapkayla. Bir tartışma başlattı, evet, doğ-nı, hiç şüphe yok ki başka bir yolcuyla (erkek miydi kadm mı? çocuk muydu emekli moruk mu?). İşin sonunda, en sonunda sıradan bir sonla bitti hikaye, iki rakipten birinin kaçmasıyla.

Galiba karşılaştığım adam aynı karakterdi, ama nerede? Bir kilisenin önünde mi? bir toplu mezarın önünde mı? bir

çöp tenekesinin önünde mi? Yanında bir arkadaşı vardı, ona bir şeyler diyordu, ama ne diyordu? ne diyordu? ne diyordu?

Tam tamına

Öğleden sonra 12:17'de, S hattına ait, uzunluğu 10; eni 2,1; yüksekliği 3,5 metre olan, 48 yolcu ile dolu bir otobüste, başlangıç noktasından 3 km 600 m uzaklıkta, eril cinsiyetten, 27 yıl 3 ay 8 günlük, 1 m 72 cm boyunda 65 kg ağırlığında, 17 cm yüksekliğinde ve etrafında 35 cm uzunluğunda bir kurdela sarılı bir şapka giyen bir kişi, 48 yıl 4 ay 3 günlük, 1 m 68 cm boyunda ve 77 kg ağırlığında bir adama, ifade edilmesi 5 saniye süren ve 14 sözcükten oluşan bir soru önergesi sundu; konu 15 ila 20 mm arasında değişen bazı istemsiz yer değiştirmelerdi. Sonra gitti ve yaklaşık 2 m 10 cm öteye oturdu.

118 dakika sonra Saint-Lazare garının banliyö girişinden 10 m uzaktaydı ve 30 m'lik bir mesafeyi, 1 m 70 cm boyunda 71 kg ağırlığında, kendisine, 3 cm çapında bir düğmeyi semtürreis istikametinde 5 cm oynatmasını 15

sözcük kullanarak öneren 28 yaşında bir arkadaşıyla aşağı yukarı yürüyordu.

Kılığım hiç de fena değildi o gün. Cıvıl cıvıl, yepyeni bir şapkanın açılışını yapıyordum ve pek beğendiğim bir paltoyu giymiştim. Saint-Lazare garınm önünde X ile karşılaştım; paltomun yaka kesiminin çok derin olduğunu ve yakasına bir düğme daha ekletmem gerektiğini söyleyerek keyfimi kaçırmaya çalıştı. Neyse, en azından serpuşuma saldırmaya cesaret edemedi.

Biraz daha önce, ne zaman birisi inse ya da binse bile bile üstüme abanan kaba adamın tekine bir güzel ağzının payını vermiştim. Bu olay şu ağıza alınmayacak kadar iğrenç, ne zaman onları kullanmak zorunda kalsam avamın doldurduğu otobüslerden birinde geçti.

Otobüs sahanlığında yanımda şu çiğ ruhlu gençlerden biri vardı, neyse ki bunlardan çok fazla yok bugünlerde, allaha şükür, yoksa bir gün bir tanesi elimde kalacak. Söz konusu genç, 26 ila 30 yaş arasında bir piçti; koskocaman, uzun, tüysüz hindi boynundan çok, şapkasının etrafındaki kurdeladan dolayı sinirime dokundu; kurdela dediğiniz de aslında patlıcan renginde bir ipten ibaretti. Pis hayvan! İğreniyordum ondan! Otobüs kalabalık olduğu için, insanlar inip binerken çıkan hiçbir fırsatı kaçırmadan, kaburgalarına kaburgalarına sürekli dirsek attım. Sonunda tabanları yağladı, süt bebesi, ben ayaklarını şöyle iyice bir ezip dersini tam olarak vermeden önce. Ayrıca, sırf onu sinirlendirmek için, yaka kısmı çok derin kesilmiş olan paltosunun bir düğmeye daha ihtiyacı olduğunu da söyleyebilirdim.

Anlatı

Bir gün öğle vakti Pare Monceau'nun yanında, üç aşağı beş yukarı dolu bir S otobüsünün (artık 84 numara oldu S hattı) arka sahanlığında, çok uzun boyunlu bir şahsa rastladım; kafasına, etrafında kurdela yerine örülmüş bir sicim olan bir fötr şapka takmıştı. Bu birey aniden yanında duran adama hitap etti ve onu ne zaman yolcular inse ya da binse bilerek ayağına basmakla itham etti. Ne var ki tartışmayı kısa zamanda terketti ve kendini boşalan bir koltuğa attı.

İki saat sonra onu Saint-Lazare garının önünde, paltosunu yakaları arasındaki mesafeyi işbilir bir terziye üst düğ* meyi yukarı aldırarak kısaltmasını öneren bir arkadaşıyla içten bir sohbete dalmış bir halde gördüm.

Sözcük türetme

Parismeridyensel bir uzay-zamanda ortakkitleselce ta-şıtsahanlıklanıyordum ve şapkaörgüçevrimli uzunboyun-sal bir aceminin yanındaydım. Ortayaşlılıkta birine dedi ki; "sankitiştiriyorsunuz beni." Bunu laffışkırttıktan sonra kendini hayvaniştahla boşkoltukladı. Artçıl bir zaman-mekân-da onu tekrar gördüm: "Paltona düğmekletmen lazım" diyen bir X ile senlazareskliyordu. X sonra ona nedensöyledi.

Olumsuzluklar

Ne gemiydi, ne uçaktı, karadan giden bir taşıma aracıydı. Ne sabahtı, ne de akşam, öğleydi. Ne bebekti, ne de yaşlı bir adam, genç bir adamdı. Ne kurdelaydı, ne de ip, örgülü bir sicimdi. Ne atışmaydı, ne de yumruk yumruğa dövüş, ama bir hırgürdü. Tatlı biri değildi, kötü biri de değildi, ama sinirli biriydi. Hakikat değildi, yalan da değildi, ama bir bahaneydi. Ayakta duran bir adam değildi, yatan bir adam da değildi, ama oturmak üzere olan bir adamdı.

Ne önceki gündü, ne de ertesi gün, aynı gündü. Ne Ga-re du Nord'du, ne de Gare de Lyon, Saint-Lazare ganydı. Ne bir akrabasıydı, ne de bir yabancı, bir arkadaşıydı. Ne hakaretti, ne de alay, biçki dikişle ilgili bir öneriydi.

Animizm

Yumuşak, kahverengi, ortasmda çukurluğu olan bir şapka, siperliği indirilmiş, etrafına örülmüş bir sicim takılmış, birçok şapka arasından yalnızca birisi. Sakin duruyor, ancak yoldaki çukurlar onu taşımakta olan otobüsün tekerlekleri tarafından kendisine iletildiği zamanlarda zıplıyordu bu şapka. Her durakta yolcuların gelmeleri ve gitmeleri ona zaman zaman oldukça dikkat çekici yatay hareketler yaptırdı, ve bu da onu kızdırdı, şapkayı yani. Rahatsızlığını, altında duran ve kendisine birkaç oyukla

delinmiş bir tür kemikli kürenin etrafındaki bir et kütlesi yoluyla bağlanmış insan sesi yoluyla belli etti bizim şapka. Sonra aniden gitti ve oturdu bu şapka.

Bir ya da iki saat sonra onu (şapkayı) tekrar gördüm, yerden yaklaşık 1 m 66 cm yüksekliğinde, Saint-Lazare garının önünde gidip geliyordu. Bir arkadaşı ona paltosuna fazladan bir... paltosuna... eklemesi... fazladan bir düğme... ona diyordu ki... ona... şapkaya...

Anagramlar

S sotedübüno frantiği ablakalık namazında tirilayım aylannşad dama, kep uznu nice buloyun ev lakerdu reyine cisimle ağlanbımş bri paşasık vra. Dayanın udnar irb yollu-cay tatyarışma yorgiir, uno beli beli sikininde ekmekleelit çulsuyor. Rib üzgel dinletekin arson obş ibr koaltuğ duroğ reysitiroğ.

Bri tasa soran uno Cuor ed More'da gömdür, Satin Azar-le ıranıng dönüne. Rib alyarakdaşı dirlikbeyti, karadaşı do-yurid ik: "Onaptal fazdalan bri müğde doyurmank mazlı". Yerene doluğunu östgerdi (akay ağılkıçma).

Distinguo

Bir otobüste (otopside değil), şapkalı (Kâhtalı değil) bir genç adam (çinko dam değil) gördüm (örmedim), kafasındaki şapka (kafesindeki votka değil) örgülü bir sicimle (büzgülü bir cisimle değil) çerçevelenmişti. Özelliklerinden (güzelliklerinden değil) biri, upuzun bir boyundu (uçucu bir koyun değil). İnsanlar itiştikleri için (bizonlar tepiştikleri için değil), otobüse yeni binen her yolcu (beni yolan her bilici değil), diğer yolcuları yerinden ediyordu (derinden yetmiyordu). Adam şikâyet etti (dama şaki yetmedi), ama boş bir yer görünce (hoş bir ter dökünce değil), hemen oraya yumuldu (aya doğru ulumadı).

Bir süre sonra (bin pire donla değil) onu Saint-Lazare Garının (hep azar karının değil) önünde algıladım (salgılamadım). Paltosundaki bir düğme (saltosundaki bir hüzme ile karıştırılmamalı) hakkında bir arkadaşıyla konuşuyordu (karındaşıyla bozuşmuyordu).

Homeoteleuton

İlkbahar, günlerden pazar, bulvarda seyyar bir mekanik canavar, itibarlı vatandaşlar doluşmuş doksanar doksanar, biraz da yapmış rötar. Kibar, car car bir bekâr bu canavarda yer tutar. Bekârın yanında bir hıyar var; dar mekâna apar topar dolar yolcular; hıyar bekârm tepesine çıkar. Bekâr sonunda ağlar: "Nedir bu ısrar, benim ayaklar size aleyhtar mı, bre tacizkâr davar?" Fakat bakar hıyar biraz hunhar, hıyarın noktainazarmdan uzak bir yer bulup kayar.

Bar saar sonrar, Gar Senlazar, tekrar bizar bekâr, yanın-dar bar kafadar, bar düğmedenar bahsedar, paltosundar bar düğmedar.

Resmi mektup

Bitaraf olduğum nispette dehşetle şahit olmuş olduğum aşağıdaki gerçekleri, nazar-ı dikkatinize arz etmekten şeref duyarım:

İşbu gün, yaklaşık olarak öğle vakti on iki civarında, Rue de Courcelles üzerinde Place Champerret istikametinde seyretmekte olan bir otobüsün sahanlığında hazır bulunmakta idim. Yukarıda adı geçen otobüs tamamen doluydu; hatta haddim olmayarak, otobüsün, kondüktörün otobüse binme namzetlerini, geçerli bir sebebi olmaksızın ve tüzük ve yönetmeliklerin ihlaline sebebiyet vererek, ve binaenaleyh istismar seviyesine, hatta ifrata varan bir geniş yürekliliğin neticesi olarak, ziyadesi ile kabullenmesinden dolayı, haddinden fazla dolu olduğunu ifade edebilirim. Her duraklama mevkiinde, taşıt aracından inmekte ve taşıt aracına binmekte olan yolcuların hareketleri, adı geçen yolculardan birinin hiç utanıp sıkılmadan şikâyet etmesine yol açan aleni bir asayiş bozukluğunu tahrik etmekten geri kalmadı. Burada, bu yolcunun ilk fırsatta olay mahallini terke-derek gidip oturduğunu da eklemeliyim.

Bu kısa mülahazaya şu zeyli ekleyeceğim: Bu yolcuyu bilahare, teşhis edemediğim bir zatın eşliğinde müşahade etmeye fırsatım oldu. Oldukça hararetli bir tarzda sürdürdükleri fikir teatisi, zannımca estetik meseleleri ile ilgili idi Bu durumu göz önünde bulundurak, sizden, Beyefendiden, bu vakıalardan hangi sonucu çıkarmam gerektiğini, ve hayatımın geriye kalan

kısmında hangi hal ve tavrı takınmamın münasip olacağını bana emretmenizi hürmetle arz/rica ederim.

Cevabınızın teşrifini heyecanla bekliyorum, efendim, Naçizane, en sadık hizmetkârınız.

Kitap arkası yazısı

Kendisine şimdiden birkaç başyapıt borçlu olduğumuz meşhur romancı X, ününe yakışan bir ustalıkla kotarılmış bu yeni romanında, karakterlerini yediden yetmişe herkesin anlayabileceği bir atmosferde soluk alan, hatları açıkça çizilmiş kişilerden seçmeye özen göstermiş: kitabın entrikası, romanın kahramanının, ilk gördüğü insanla kavgaya tutuşan esrarengiz bir karakterle bir otobüste karşılaşmasının etrafında dönüyor. Son bölümde, bu gizemli karakteri, Dandy'ligin öncülerinden biri olan bir arkadaşının tavsiyelerini can kulağıyla dinlerken görüyoruz... Bütün bunlar, Romancı X'in ender rastlanan bir şenliklilik duygusu ile ince ince işlediği başdöndürücü bir izlenim bırakıyor okurda.

Onomatopeia

Otobüsün, brr brr brr, hani S olan (es de ses ver, es), sahanlığında, takada tukada, öğle vaktiydi ding dong ding dong, dangalak bir kızancık, hım hım da hım hım, şu bildiğin şapkalardan birini giymişti, puf, aniden döndü (trrçk) yanındakine kızgınlıkla (grr hrr) ve dedi ki (vır vır da vır vır): "Beni kasten itekliyorsunuz, beyefendi" ha ha. Bunun üzerine, pffft, kendini boş bir koltuğa attı ve oturdu, patta-danak.

Aynı gün, daha sonra, ding dong ding dong, onu başka bir kızancığın hım hım da hım hım, eşliğinde gördüm, palto düğmelerinden bahsediyordu (cık cık cık, hiç de sıcak değildi hem de).

Ho hoyt.

Mantıksal çözümleme

Otobüs.

Sahanlık.

Otobüs sahanlığı. Mekân bu.

Öğle vakti.

Yaklaşık olarak.

Yaklaşık olarak öğle vakti. Zaman bu.

Yolcular.

Tartışma.

Yolcular arasında bir tartışma. Eylem bu.

Genç adam.

Şapka. Uzun ince boyun.

Etrafında örgülü bir sicim olan bir şapka takmış bir genç adam. Baş karakter bu.

Kişi.

Bir kişi.

Bir kişi. Bu ikinci karakter.

Ben.

Ben.

Ben. Bu üçüncü karakter, anlatıcı. Kelimeler.

Kelimeler.

Kelimeler. Söylenenler bunlar.

Boş koltuk.

Kapılmış koltuk.

Boş olan bir koltuk kapıldı. Sonuç bu. Saint-Lazare garı.

Bir saat sonra.

Bir dost.

Bir düğme.

Başka bir cümle duyuldu. Sonuç bu. Mantıksal bir sonuç.

Israr

Bir gün, öğle vakti civarında, neredeyse dolu olan bir S otobüsüne bindim. Neredeyse dolu olan bu S otobüsünde oldukça tuhaf bir genç adam vardı. Onunla aym otobüse binmiştim, ve bu genç adam, bu neredeyse dolu olan aynı S otobüsüne benden önce binmiş olarak, demek ki öğle vakti civarında, kafasında benim birazcık garip bulduğum bir şapka giyiyordu, benim, günün birinde öğle vakti civarında onunla aynı otobüse binen kişinin.

Bu şapka sanki halat gibi örgülü bir sicimle çevrilmişti ve bu şapkayı —ve tabii sicimi—giyen genç adam öğle vakti civarı olduğu için neredeyse dolu olan otobüste benimle birlikteydi; ve sicimi halat taklidi olan şapkanın altında, uzun bir boyun ile tamamlanan bir suratı vardı, uzun, upuzun bir boyunla. Ah, bilseniz ne uzundu, çevresine halat sarılı bir şapka giymiş, bir gün öğle vakti civarında S otobüsüne binmiş gencin boynu.

Bir gün öğle vakti civarında, bizi, beni ve saçma bir şapkanın altına uzun bir boyun koymuş genç adamı, S hattmın

son durağına doğru götüren bu otobüste bol bol itişme ve kakışma vardı. Atılan dirsekler bir şikâyete yol açtı; bir gün, öğle vakti civarında, bir S otobüsünün sahanlığında anlatılamayacak kadar uzun bir boynu ve biçimsiz bir şapkası olan **genç adamın şikâyetine. ^**

Yaralanmış onur yüzünden boğuklaşmış bir sesle ifade edilen bir suçlama vardı, çünkü bir S otobüsünün sahanlığında, bir genç adam bir halat ile bütün çevresi teşrifatlan-dırılmış bir şapka giymişti ve çok uzun boyunluydu; ayrıca, öğle vakti olduğu için neredeyse dolu olan S otobüsünde aniden bir yer boşaldı, bu yer kısa bir süre sonra uzun boyunlu ve abuk sabuk şapkalı bir genç adam tarafından doldurulacaktı; bu yerin değerini iyi biliyordu çünkü o otobüs sahanlığında, günün birinde öğle vakti civarında, daha fazla iteklenmek istemiyordu.

İki saat sonra onu Saint-Lazare garının önünde tekrar gördüm, hani aynı gün öğle vakti civarında bir S otobüsünün sahanlığında gözüme çarpan genci. Kendi kafasının dengi biriyle birlikteydi, arkadaşı ona paltosundaki belli bir düğme hakkında akıl veriyordu. Diğeri dikkatle dinliyordu. Diğeri diyorsam, hani bir gün öğle vakti civarında neredeyse dolu bir S otobüsünün sahanlığında gördüğüm, şapkasının etrafına halat sardı genç var ya, işte o.

Bilmezden gelme

Valla ben benden ne istediklerini bilmiyorum şahsen. Evet, öğle vakti bir S otobüsüne bindim. Kalabalık mıydı? Tabii ki kalabalıktı o saatte ne olacak. Fötr şapkalı bir genç mi? Olabilir, şahsen ben herkesi mercek altına almıyorum. Benim neyime. Bir tür örgülü sicim mi? Şapkasının çevresinde? Evet, bunun biraz acayip olduğunu ben de teslim ederim, ama bir şey hatırlatmıyor. Örgülü bir sicim... Başka bir adamla mı tartıştı? Ee, ne varmış bunda?

Ve onu bir iki saat sonra tekrar mı görmüşüm? Neden görmeyeyim? Hayatta daha ne tesadüfler oluyor. Hiç unutmam, babam bana hep derdi ki...

Porte Champerret otobüsüne bindim. Bir sürü adam vardı içinde, genci yaşlısı, kadınlar, askerler. Biletimi aldım ve etrafıma bakındım. Pek ilginç değildi. Ama sonunda boynunu pek uzun bulduğum bir genç adamı farkettim. Şapkasını inceledim ve farkettim ki kurdele yerine örgülü bir sicim vardı şapkada. Otobüse ne zaman bir yolcu binse bol bol itişme ve kakışma oluyordu. Ben bir şey demedim, ama uzun boyunlu genç

yanındakiyle tartışmaya başladı. Ne dediklerini duymadım, ama birbirlerine kötü kötü baktılar. Sonra uzun boyunlu genç adam gitti aceleyle bir yere oturdu.

Porte Champerret dönüşü Saint-Lazare garının önünden geçtim. Benim delikanlıyı bir dostuyla tartışırken gördüm. Dostu genç adamın paltosunun Mapalarının hemen üzerindeki bir düğmeyi işaret ediyordu. Sonra otobüs kalktı ve onları gözden kaybettim. Oturacak yer bulmuştum, başka bir şey düşünmüyordum.

Geniş ("Prescnt" yerine)

Gün ortasında sıcaklık otobüs yolcularının ayaklarını kıvrım kıvrım sarar. Eğer uzun bir boynun üstüne yerleştirilmiş, grotesk bir şapka ile süslenmiş angut bir kafanın parlayıvereceği tutarsa, hemen bir kavga çıkıverir; öte yandan, bu öldürücü hakaretler, kendilerini ağızlardan kulaklara taze bir şekilde taşımaya el vermeyecek kadar ağır olan havanın içinde kısa sürede sönüp gider. Böylece birileri gider, içeride, serin tarafta oturur.

Sonradan, çifte avlulu istasyonların önünde, ter ile kayganlaşmış parmakların güvenle kurcaladığı şu ya da bu düğme hakkında terzi işi sorular sorulabilecektir.

Olay öğle vaktinde olmuş. Bazı yolcular otobüse binmişmiş. Sıkıca birbirilerinin üzerine yığılmışlarmış. Genç bir adam, kurdela ile değil de sicimle çevrelenmiş bir şapka gi-yiyormuş. Uzun bir boynu varmış. Yanında duran adama, bu adamm sürekli olarak kendisini maruz bıraktığı iteklemeler hakkında şikâyette bulunmuş. Genç adam, boş bir koltuğu farkettiği anda, o koltuğa doğru seğirtmiş ve üzerine oturmuş.

Adamı daha sonra da Saint-Lazare ganıun önünde görmüşler. Bir palto giyiyormuş ve orada bulunan bir arkadaşı, mahut paltoya bir düğme daha ekletmesi gerektiği yoluna çıkan bir laf söylemiş.

Edilgen çatı ("Imparfait" yerine)

Saat öğle vakti öldürülmüştü. Otobüse bazı yolcular tarafından biniliyordu. Sıkıca birbirlerinin üzerine yığılıyorlardı. Bir şapka, şapkası bir

kurdelayla değil de bir sicimle çerçevelenmiş bir genç adamın kafasına takılmıştı. Uzun bir boyun, bu genç adamın karakteristiklerinden biri olarak görülebilirdi. Genç adamın yanındaki adama genç adam tarafından şikâyette bulunuluyordu, onun tarafmdan kendisine uygulanmakta olan iteklemeler hakkında. Boş bir koltuk, genç beyefendi tarafından görülür görülmez, onun tarafından koltuğa doğru savrulundu ve koltuğun üzerine oturuldu.

Genç adam sonra Saint-Lazare garımn önünde görüldü. Bir palto tarafmdan sarmalanmıştı ve kendisine, orada bulunmakta olan bir arkadaşınca, paltosuna bir düğme daha ekletmesi gerektiği yoluna çıkan bir laf edilmekteydi.

Alexandrine'ler

Bir gün öğle vakti, S otobüsünde,

Piçin teki vardı, görseydin ne halde! Mızmızlanıyordu, başına giydiği Şapkasında iple, bu şehir züppesi.

Dinle bak ne dedi, bu kurtçuktan dönme, Biçimsiz boynuyla, pis kokan nefesle: Vatandaşın teki, pek sokulmuş ona,

Hiç durmadan patilerine basmaya;

Ne zaman birisi inse ya da binse,

Yemeğe yetişirken nefes nefese.

Ama neyse ki çıkmadı bir rezalet Kaçınca boş bir koltuğa bu şahsiyet.

Ben giderken Quartier Latin'e doğru Tekrar görüverdim bu süt çocuğunu; Züppe arkadaşı diyordu ki ona:

"Paltonun yakası değil ki son moda!".

Polyptoton

Vergi mükellefleriyle dolu bir otobüse bindim, vergi mükellefi karnının üzerinde diğer vergi mükelleflerinin vergi mükellefi yolculuklarını sürdürmelerine izin veren bir kutu olan bir vergi mükellefine para veriyorlardı. Bu otobüste uzun vergi mükellefi boyunlu bir vergi mükellefine rastladım ve bu vergi mükellefinin kafası, bir vergi mükellefi fötr şapkası taşıyordu; şapka öyle bir sicimle çevriliydi ki, hiçbir vergi mükellefi böyle bir şapka giymemişti daha önce. Aniden adı geçen vergi mükellefi yanındaki bir vergi mükellefine kesin bir ses tonuyla seslendi, ne zaman başka vergi mükellefleri vergi mükelleflerinin otobüsüne inse ya da binse vergi mükellefi ayak parmaklarına özellikle bastığını söyleyerek acı acı söylendi. Sonra kızgın vergi mükellefi gitti ve başka bir vergi mükellefinin hemen o anda boşaltmış olduğu vergi mükellefleri için yapılmış koltuklardan birine oturdu. Birkaç vergi mükellefi saati sonra onu Cour de vergi mükelleflerinin Rome'unun önünde gördüm, yanında bir vergi mükellefi vardı ve vergi mükellefinin zerafeti üzerine tavsiyelerde bulunuyordu.

Aphaeresis

Cu lu obüse dim. Nu fa nuna eyen gülü cimi lan ka iş ç am züme arptı, ka cuya dı, man leri se da se ak klannı diği-ni yerek. Ra ti ya du, bir uk müştü kü.

Rin kasına ri düğümde, u kadaşıyla ağı arı olta arken düm, kadaşı a tosunun meşini ret erek sil ha nacağı unda si-yelerde unuyordu.

Apocope

Yol do bir ot bin. Boy züra boy benz ve ör bir si o bir şap giym bir gen ad gö ç. Baş bir yol kız ne za biri in ya bin ay parma ez söyle. Son git ve bura otur boş kolt gör çün.

Neh sol ya ge dön, on bir ar aş yuk v at gör, ar on pal ilk düğ işa ed na da şık olu yol tav bul.

Senkop

Yocu du br ote bim. Bonu züfa bona bezeyen v örülü br simi on br şaka giyiş br geç am göme çatı. Baka br yoya kızı, n zan beri ise y d bine ak parmalarını ezdini söyrek. Sora giti v baya otdu, bş br koluk götü çükü.

Nerin sİ yasına gi dönde, ou br arşıyla ağı yan vota ata-en gödüm, aşı oa poşunun ik dini işret erek nal da şk olca-ğı ybluna tavde buldu.

Şahsen

Herifin biri işi gücü bırakıp sırf senin ayağına basacağım diye uğraşsın, senin de tepen atar tabii, pes valla; bak şahsen bunu aklım alıyor. Ama sen de yaygarayı bastıktan sonra pes edip sümsük sümsük otur, işte bunu şahsen anlayamıyorum. Geçen gün bir S otobüsünün arka sahanlığında şahsen kendi gözümle gördüm. Şahsen ben de genç adamın boynunu biraz uzunca ve şapkasının etrafındaki o örgülü zırıltıyı biraz salakça bulmuştum, e pes yani. Şahsen ben ne olursa olsun sokağa o kılıkta çıkmazdım. Fakat her neyse, şahsen dediğim gibi, ayak parmaklarını ezen başka bir yolcuya şarladıktan sonra, bu herif gitti hiçbir şey olmamış gibi oturdu. Ben şahsen bir tane geçirirdim valla, yani piçin biri ayağımı ezse.

Diyorum sana, ben şahsen olmaz olmaz deme derim. Dağ dağa kavuşmaz, insan insana şahsen kavuşur. Birkaç saat sonra bu oğlanı şahsen tekrar gördüm. Onu şahsen kendi gözcağızımla, Saint-Lazare garının önünde gördüm. Evet, onu şahsen kendim gördüm, can ciğer kuzu sarması bir arkadaşıyla beraberdi, arkadaşı diyordu ki (şahsen ken di kulağımla duydum): "Şu düğmenin yerini biraz yükseltmelisin". Ben şahsen kendi gözümle gördüm, en üstteki düğmeyi işaret ediyordu.

Ünlemler

Amanın! Öğle olmuş! otobüs kaçacak! kalabalığa bak! kalabalığa bak! mahşer yeri gibi! pestilimiz çıktı! aman ne matrak! herife bak! herifteki surata bak! boyna bak! kolum kadar! en azından! sicime bak! sicime bak! hayatta böyle şey görmedim! sicim! böyle komik şey olmaz! ha ha! sicim! şapkanın etrafında! sicim! saçmalığa bak! yarıldım valla! tam ortadan yarıldım! al bakalım, şimdi de mızmızlanıyor! sicimli herif canım! yanındaki herife mızmızlanıyor! ne diyor! öbür adam! ayağına basıyormuş! aha yumruklaşacaklar! valla! aa, yok! aha, aha, yumruklaşacaklar! hadi!

geçir! gözünü çıkar! tepikle! göçert! aa, hay allah! iniyor! o herif! uzun boyunlu olan! sicimli olan! boş bir koltuğa doğru seğirtiyor! evet! o herif!

Vay canına! valla o! yok! evet evet o! ta kendisi! işte orada! Cour de Rome'da! Saint-Lazare garının önünde! aşağı yukarı sürtüyor! yanında başka bir herif var! öbür herif ne diyor ona! bir düğme daha diktirmeliymiş! evet! paltosuna bir düğme daha! Paltosuna!

Abi, anadın mı, otobüs geldi, anadın mı, e ben de bindim. Sonra bi baktım anadın mı, vatandaşın biri anadın mı, böyle gözüme çarptı. Yani diyom ki anadın mı, adamın boynunu ve şapkasının etrafındaki kurdelayı gördüm. Sonra anadın mı, yanındaki herife şarlamaya başladı. Neymiş anadın mı, ayağına basıyormuş. Sonra gitti anadın mı oturdu bir yere.

Abi, anadın mı, sonra adamı Cour de Rome'da gördüm. Yanında anadın mı, bi kankası vardı, ona diyordu ki, ana* din mı, kankası buna diyordu, "Paltona bir düğme daha ekletmen lazım". Anadm mı.

Şaşaalı

Şafağın gül parmaklarının çıtırtılarının kulakları okşadıkları saatte, yılan gibi kıvrak S hattının ihtişamlı duruşlu ve öküz gözlü otobüsüne bir alev dili gibi kıvrakça biniverdim. Savaş boyalarım sürünmüş bir kızılderilinin bakışının keskinliği ve hassaslığıyla farkettim ki, orada, boynu tez ayaklı bir zürafanmkinden daha uzun olan bir civan vardı, fötr şapkası sanki bir biçem alıştırmasının kahramanmmki gibi bir örgülü sicimle taçlandırılmıştı. Memelerinden is akan, tarümar edici bir İntizar, civamn kesinlikle diş macunu kokmayan ağzından fışkırdı; öyle bir İntizardı ki, o habis virüsünü zürafa boyunlu ve örgülü sicimli şapkalı bu civan ile kaypak ve irmikli bir suratı olan bir yolcunun arasına üfleyiverdi. Evvelki berikine hitaben şu ifadelerle söz söyledi: "İtikadımca, bayım, bu manzarayı kim görse, ayaklarıma kasten bastığınızı söyler!" Bu sözleri söyledikten sonra, zürafa boyunlu ve şapkası sicimli civan hızlıca gitti ve oturdu.

Neden sonra, Cour de Rome'un ihtişamlı boyutlarının arasında, bu zürafa boyunlu ve şapkasmın etrafı sicimli ci-

van tekrar dikkatimi cezbetti; bir dostu ona refakat ediyordu, neyin moda olacağını saptayan o özel insanlardan biriydi bu dost; hevesli kulaklarıma çarpan ilenç sözleri, zürafa boyunlu ve şapkasının etrafında sicim olan genç adamın elbiselerinin en dış sathını hedef almış şu laneti okuyordu: "bunun yaka açıklığını bir düğmenin yakanın dairesel çeperinin üzerine ejdenmesi ya da yükseltilmesi marifetiyle azaltman şart".

Kaba

Aab işte otbüse bindim gidiyom gençten bi erif gördüm, alla canımı alsın gördüüm en dallamaerif buydu. Bööle ayvan gibibboyun, teleskop gibi dümdüz, bi de tepesine bi şapka kondurmuş, aabi, alla canımı alsın, altıma sıçtım. Tam dallama. Neyse aabi, erif bişeylere kıl oldu, durup durup yanındaki erife "siz ne yaptnmızı düşünüyosunuz, aya-ama basmasanıza!" demez mi? Öbürerifin olayla içbiala-akası yok a! Erif dallamaya şöyle bi döndü baktı "ne diyon arkadaşım sen?" diye, dallama o bakışı görür görmez ayne-naraazi, gitti uzakta biyere oturdu.

Aabi soora bakikigözümönümeaksm, iki saat soora garın ordan geçiyom, yine bu dallama! Yanmda kendi gibi bi züppe, ssilindirik bi düümeakkmda buna akıl veriyo.

Sorgu

—O gün Porte de Champerret istikametindeki 12:23 S hattı otobüsü ne zaman geldi?

—12:38'de.

—Mahut S otobüsünde çok yolcu var mıydı?

—Ohoo, sürüsüne bereket.

—Herhangi biri özellikle dikkatinizi çekti mi?

—Çok uzun boynu olan ve şapkasının etrafında örgülü bir sicim olan bir zat.

—Hal ve tavrı da kıyafeti ve anatomisi kadar şahsına münhasır mıydı?

—İlk başta, hayır, normaldi; fakat sonradan hipergastrik tahrişten muzdarip bir hipotonik paranoyak siklotinimik olduğu ortaya çıktı.

—Bu durum nasıl ortaya çıktı?

—Mahut zat yanındaki adama bir gensoru açtı; ona mız* mızlanan bir ses tonuyla ne zaman bir yolcu inse ya da binse ayağına bilerek mi bastığım sordu.

Bu iddiasının herhangi bir mesnedi var mıydı?

—En ufak bir fikrim yok.

—Vaka nasıl son buldu?

—Genç adamın boş bir koltuğa doğru bir ok gibi fırlayarak kaçışıyla.

—Vakanın devamı geldi mi?

—İki saat geçmeden.

—Vakanın devamı nasıldı?

—Bu zatın tekrar yoluma çıkmasıyla.

—Onu tekrar nerede ve nasıl gördünüz?

—Cotır de Rome'u bir otobüsle geçiyordum.

—Ne yapıyordu?

—Kendisine giyim kuşam konusunda akıl veriliyordu. Komedi

Komedi

BİRİNCİ PERDE

Birinci Sahne

(Bir S Otobüsünün arka sahanlığı, herhangi bir gün, öğle civarı.)

KONDÜKTÖR.— Ücretler beyler.

(Bazı yolcular para öder.)

İkinci Sahne

(Otobüs durur)

KONDÜKTÖR.— İnenlere yol verelim. Birinci mevki **var mı? Bir tane birinci!**

Tamam dolduk. Dring dring dring.

İKİNCİ PERDE

Birinci Sahne

(Aynı dekor.)

BİRİNCİ YOLCU *(Genç, uzun boyunlu, şapkasının etrafında sicim.)*— Görülüyor ki, bayım, ne zaman birisi geçse ayaklarımı ezmekte kararlısınız.

İKİNCİ YOLCU.— *(Omuz silker.)*

İkinci Sahne

BİRİNCİ YOLCU *(Seyircilere)*.— Aman ne güzel! Boş bir yer! Kimse kapmadan ben oturayım. *(Koltuğa doğru fırlar ve oturur.)*

ÜÇÜNCÜ PERDE

Birinci Sahne

(Cour de Rome.)

GENÇ BİR ZÜPPE *(Birinci yolcuya, ama şimdi yaya gitmektedir*).— Paltonun yakası çok geniş. En üst düğmeyi yükselttirip yakayı biraz daraltmalısın.

İkinci sahne

(S *Otobüsü, Cour de Rome'dan geçiyor.)*

DÖRDÜNCÜ YOLCU.— Aa, demin benimle aynı otobüste olup başka bir herifle kavga eden vatandaş bu. Ne garip rastlantı. İyisi mi ben bunu üç perdelik mensur bir komedi olarak kaleme alayım.

Yanındakitıe fısıldayarak

Otobüs geldiğinde doluluktan patlayacak gibiydi. Kaçır-masam bari, ah neyse, benim sığışabileceğim kadar bir yer kalmış. Yolculardan biri ne acayip herif, boyna bak deve gibi bir tür fötr şapka giyiyordu, etrafma da kurdela yerine sicim gibi bir şey sarmış gösteriş budalası ne olacak ve aniden aa ne oldu adama ya yanındaki adama ağzına geleni söylemeye başladı öbürü hiç oralı değil neymiş bile bile ayağını eziyormuş belasını arıyor gibi ama bence **sıvışacak** sonra içeri tarafta bir koltuk boşalınca demedim mi hemen seğirtip o boş yere oturdu.

İki saat kadar sonra ne tuhaf raslantılar oluyor hayatta Cour de Rome'daydı, yanında bir dostu vardı kendisi gibi bir züppe, dostu işaret parmağıyla paltosundaki bir düğmeyi gösteriyordu ne diyordu acaba çok merak ettim.

Parechesis

Oturaklı bir otobüs, potinleri eskimesin diye rotalarını otomatikleştirmiş otuzbin prototip yolcuyu otağlarına götürüyordu. Otuzlarında, sinirotugülerden, fagot boyunlu hotozlu bir donkişot, hodbehot, hot zot etmeye başladı: "Bre gotik heterotrofi kaşalotlarının botlarımın üzerinde kabotaj hakkı mı var?" Öteki bu nörotik donkişota asimpto-tik bir bakış attı; antrkotlarına çotanağı yiyeceğini gören donkişot, lotaryadan iyot gibi açığa çıkan bir oturağa oturuverdi

Otuz dakika sonra, donkişotu ezoterik bir otorite ile tro-tuvarda fokstrot yaparken gördüm: "Redingotunun pot yerini boykot ediyorum, boykot!"

Hayalet raporu

Biz, Monceau Düzlüğü'nün av hayvanları bakıcısı olarak, Orleans'm Kutsanmış Dükü, Majesteleri Mösyö Phillı-pe'e ait olan parkın şark cihetindeki kapısı civarında, bin yedi yüz seksen üç yılının Mayıs ayının bu on altıncı gününde, fevkalade bir biçimde imal edilmiş ve bir sicimle çevrelenmiş keçe kumaştan bir şapkanın izahı kabil olmayan ve meş'um varlığını bildirmekten şeref duyarız. Bilahare, mahut şapkanın altında bir adamın ortaya çıktığını müşahade ettik; fevkalade uzunluktaki bir boyunla teşrif edilmişti ve hiç şüphesiz ki Çin-i Maçin'deki giyim kuşam adetleri nasılsa o da öyle giyinmişti. Bu zatın tiksindirici görüntüsü yüzünden donakaldık ve kaçamadık. Söz konusu zat uzun bir müddet hareketsiz kaldı, sonra heyecanlı hareketler yapmaya başladı; bu hareketleri yaparken de homurdanıyordu ve sanki etrafında olan, bize görünmeyen ama kendisinin görebildiği başka insanları itekliyormuş gi' bi davranıyordu. Sonra aniden dikkatini üzerindeki pelerine verdi ve kendi kendine şöyle mırıldandığını duyduk:

"Bir düğme eksik, bir düğme eksik". Bunun ardından çocuk bahçesi istikametimle harekele geçti. Biz korkumuza rağmen, bu vakıanın tuhaflığının çekimine kapılmış olarak, görev alanımızın bizim için saptadığı sınırların dışına kadar onu izledik ve üçümüz birden, yani biz, bu zat ve şapkası, ufak bir lahana boslanma ulaştık. Meçhul fakat hiç şüphesiz şeytani bir menşei olan mavi bir tabelada "Cour de Rome" sözleri okunuyordu. Zat bu civarda bir süre dolaştı, "ayağıma basmaya çalıştı" diye mırıldanıyordu. Sonra gözden kayboldu, önce kendisi, bir süre sonra da, şapkası. Bu tasfiyenin raporunu yazdıktan sonra, ben de Küçük Polonya'ya kafa çekmeye gittim.

Felsefi

Yalnızca büyük şehirler, fenomenolojik ruhaniyete geçici ve düşük olasılıklı rastlantıların canalıcı önemliliğini sunabilirler. Arada sırada bir S otobüsünün boşuna ve faydacı varolmayışsallığına ağan bir felsefeci, bu otobüsün içinde, pineal gözünün aydınlığıyla, şapkasal

cehaletle sicim-lenmiş ve züppeliğin uzun ensesiyle malul profan bir bilincin gelip geçici ve solmuş görünümünü alımlayabilir. Gerçek anlamda bir enteleki'ye sahip olduğunu söyleyemeyeceğimiz bu varlık, zaman zaman kendisinin suçlayıcı yaşama gücünün ulamsal emrine doğru ve neo-berkleygil ger-çekdışılığma karşı, herhangi bir vicdani endişe taşımadan dalışa geçer. Bu ahlaki tutum, akabinde, bu İkiliden daha bilinçsiz olanını bir yokluk uzamsallığına doğru yönlendirir, bu uzamsalda o da birincil ve sapmış unsurlarma ayrılacaktır.

Felsefi araştırmalar, bunun ardından, normal olarak, aynı varlığın kendisinin özce önemsiz ama terzisel bir repli-kası ile, son derece tesadüfi fakat ulvi bir hikmet içeren kar-

şılaşmasmı inceleyerek devam eder; söz konusu replika, ona sosyolojikman çok düşük bir seviyede konumlanmış bir palto düğmesi konseptinin dönüştürülmesini noume-nik olarak önermektedir.

(

Apostrof

Ey platin uçlu stilograf, bırak senin o akıcı ve hızlı izlerin bu tek tarafı parlatılmış kağıdın üzerine, insanlara omni-büssel bir sebebin etrafında dönen çifte karşılaşmanın o narsistik hikayesini anlatan alfabetik imleri çiziversin. Rüyalarımın mağrur küheylanı, edebi çabalarımın güvenilir devesi, sayılmış, tartılmış ve seçilmiş kelimelerin esnek çeşmesi, bu satırların yazarının meşakkatli çalışmalarının ölümsüz kahramanı olacağını bilmeden günün birinde S otobüsüne biniveren genç adamın hayatının ve düşüncelerinin abes ve deli saçması hikayesini açıkça gösterecek olan o leksikografik ve sözdizimsel eğrileri çiziver. Ey örgüyle taçlandırılmış şapkası o uzun ensesinin üzerinden fırlayan dangalak, ey nalet, bedbin, ödlek korkak, çatışmadan kaçarak, arkadaki bir yere sığınırken, mabadına isabet eden tekmelerin hasadını yapan, ve sertleştirilmiş bir tahta sıranın üzerine oturan sen; retorik kaderinin senin için bu yazıyı hazırladığını hiç bilebilir miydin, Saint-Lazare garının önünde, şerefli kulağınla, paltonun en üst düğmesinden ilham almış bir şahsiyetin biçki dikiş müşavirliğini dinlerken?

Beceriksizce

Yazı yazmaya pek alışık değilim. Ne bileyim, bir trajedi ya da bir sone ya da bir od yazmak isterdim, ama hepsinin kuralları var. Gözümü korkutuyorlar. Benim gibi amatörlere göre değil. Buraya kadar yazdıklarım da bir şeye benzemedi zaten. Aman neyse. Her ihtimalde, bugün yazıya dökmek istediğim bir şey gördüm. Bu "yazıya dökmek" lafı pek hoş görünmedi şimdi. Muhtemelen, yaymcılar için okuyan ve sanki yayıncıların okurların "yazıya dökmek" gibi klişe ifadeleri görünce bunlara itiraz ettikten sonra bastıkları kitaplarda olması gerektiğine inandıkları orjinalliği arayan okurlarca itiraz edilen şu klişeleşmiş ifadelerden biridir bu fakat her neyse işte bugün gördüğüm bir şeyle ilgili yapmak istediğim şey işte o, hani benim trajedinin sonenin odun kurallarından gözü korkan çünkü yazmaya alışkın olmayan bir amatörden başka bir şey olmamama rağmen. Ya nasıl yaptım bilmiyorum ama tekrar başa dönmüş durumdayım. Ben galiba bunun sonunu getiremeyeceğim. Aman be. Korkunun ecele faydası yok. Alm bir bayat laf daha. Ayrıca adamın eceli falan gelmemişti. Aa, bakın bu fena olmadı. Eğer şöyle yazsaydım: boynu fiil çekilir gibi çekilmiş züppenin fötr şapkasının sicimi sanki bir celladın askısı gibi sarılmıştı deseydim, orjinal olurdu. Allah bilir bu beni Academie Française'e, Cafe de Flore'a ve Sebastien-Bottin sokağına takılan beylerin arasına bile katardı. Neden yapamayacakmışım canım. Ayrıca yaza yaza yazar olunuyor. Bak bu da iyi oldu. Ölçüyü kaçırmamak lazım yalnız ha. Otobüs sahanlığındaki adam, yanındaki adama yolcular inip binerken yol vermek için kıpırdarken ayağına bastığını söyleyerek küfretmeye başladığında ölçüyü kaçırmıştı. Hele bu şekilde itiraz ettikten sonra otobüsün iç tarafında boş bir koltuk görür görmez koşup oturarak kantarın topuzunu iyice kaçırmıştı. Vay canına, hikâyenin yansına geldim bile. Nasıl becerdim inanamıyorum. Yazmak gerçekten çok keyifli. Fakat en zor tarafına daha gelmedim. En çok zanaat göstermem gereken kısmına. Geçiş bölümüne. Geçecek bir şey de olmadığından daha da zor. Burda dursam daha iyi olacak.

Takmadan

i.

Otobüse bindim.

"Porte Champerret'den geçer mi?" "Okumanız yok mu?"

"Kusura bakmayın".

Biletlerimi karnının üzerinde doğradı. "Buyrun."

"Eyvallah."

Etrafa bakındım.

"Beyefendi dikkat etsenize."

Şapkasının etrafında ip gibi bir şey var. "Önünüze baksanıza."

Boynu çok uzun.

"La havle vela kuvvete."

Şimdi de boş bir yere oturmak için seğirtiyor. "Amaan bana ne."

Bunu kendi kendime dedim.

Otobüse bindim.

"Place de la Contrescarpe'a gidiyor mu?"

"Okumanız yok mu?"

"Pardon."

Laternasını işletiyor ve biletlerimi üzerlerine ufak bir ezgi konmuş olarak geri veriyor.

"Buyrun".

"Teşekkürler."

Saint-Lazare garından geçiyoruz.

"Aa, bu demin gördüğüm adam".

Kulak kabartıyorum.

"Paltona bir düğme daha diktirmen lazım".

Nereye olduğunu gösteriyor.

"Paltonun kesimi çok geniş".

Doğru valla.

"Amaan bana ne".

Bunu kendi kendime dedim.

Taraf tutarak

Otobüs, ölçüsüzce rötar yaptıktan sonra nihayet köşeden gözüktü ve kaldırımın yanında durdu. Birkaç kişi indi, birkaç kişi bindi: ben binenler arasmdaydım. Sahanlığa doğru itelendim, kondüktör bir gürültü üretecini vahşice çekti ve otobüs hareket etti.

Elimdeki ufak koçandan, göbeğinin üzerinde kutu olan adamın iptal edeceği sayıda bileti koparmakla meşgulken, komşularımı incelemeye başladım. Komşularım hiç ilginç değildi. Hiç kadın yoktu. O zaman Ügisiz bir ifade takınalım bakalım dedim. Kısa süre sonra etrafımdaki bu çamur yığınının kaymak tabakasını farkettim: yirmi yaşlarmda, uzun bir boynun üzerinde ufak bir kelle, ufak kellesinin üzerinde koca bir şapka, ve koca şapkasının çevresinde örgülü bir kurdela olan bir oğlan.

Ne meymenetsiz bir tip, dedim kendi kendime.

Meymenetsiz olmakla kalmıyordu, kavgacıydı bir de üstüne üstlük. Kendi kendini neredeyse gazaba gelecek ölçüde kızıştırdıktan sonra, kendi halinde bir vatandaşı ne za-

man otobüse inen ya da binen bir yolcu geçse ayaklarını la-mine etmekle suçladı. Öbür adam buna ters ters baktı, şüphe yok ki bakarken bir yandan da hayatın değişen koşullarında yanında sürüklediği hazır sözler repertuarından yeterince saldırgan bir yanıt bulmaya çalışıyordu, ama o gün

pek formunda değildi galiba. Genç adama gelince, suratına tokatı yiyeceğinden korkmuştu; bir koltuğun beklenmedik bir şekilde düşman işgalinden kurtuluşundan koltuğa doğru seğirtip oturarak faydalandı.

Ondan daha önce indim ve bu yüzden davranışlarını gözlemlemeye devam edemedim. Onu unutuşun çöplüğüne mahkum etmek üzereydim ki, iki saat sonra, ben otobüste, o kaldırımda olmak üzere, onu Cour de Rome'da gördüm, eşit derecede tiksindirici görünüyordu.

Zerafet meselelerinde ona akıl hocalığı yaptığını sandığım bir arkadaşının eşliğinde volta atıyordu; arkadaşı ona züppece bir kılı kırk yarmayla, paltosunun klapalarının arasındaki mesafeyi oraya bir ek düğme koydurarak azaltmasını tavsiye ediyordu.

Ne meymenetsiz bir tip, dedim kendi kendime.

Sonra ikimiz, ben ve otobüsüm, yolumuza devam ettik.

Sone

Tüysüzdü façası, şapka ve kurdele, acemi sıpası! bir ense: seyirlik, ve uzun mu uzun. Meşguldu gündelik derdiyle: binsem, ah bir otobüs gelse.

Geldi bir tane, on numara hem, enfes! Sahanlıkta sıkışmak gerek, tevekkül, pek çok kalabalık, edilmez tahayyül.

Bir de kokutmuşlar, alınmıyor nefes.

İlk kıtada andığım zürefacık: "Of!" dedi bir vatandaşa, kendinden emin: "Ayağıma yaptığını yapmaz Moskof!"

Cevabını alınca, birden pek munis, tüydü. Çok sonradan, dinliyordu pişkin: "Düğme yükselirse olacak palto mis".

S meridyeninde, her zamanki kokunun dışında, öyle bir koku vardı ki: alabacak çadırının, efe göğsünün, hırtlığın, ijkililiğin, menopozun, öperse şutlanan şu üvey kızın kokusu gibi bir koku; yeniyetme, uzun bir boynun o malum kokusu vardı, örgülü bir sicimin ter kokusu gibi bir şey, kızgınlığın o sası kokusu, sanki hem ishal olmuş, hem kabız olmuş gibi bir pis koku;

öylesine kendine has bir kokuydu ki bu, iki saat sonra Saint-Lazare garından geçtiğim zaman, onları kolayca tanıdım ve kötü yerleştirilmiş bir düğmeden yükselen kozmetik, modaya uygun ve terzihaneden çıkma bir kokunun içinde bile kim olduklarını saptadım.

Bu otobüsün belirgin bir tadı vardı. Tuhaf, ama yok sayılması olanaksız bir lezzet. Her otobüsün tadı farklıdır. Sık sık duyarsımz bu lafı, doğrudur da gerçekten; kendiniz de deneyin, göreceksiniz. Bu otobüste de —S hattıydı, öyle çok gizli kapaklı yapmayalım bu öyküyü— sanki ızgara fıstık aromasının bir esintisi var gibiydi, çok ayrıntıya girmeden söylemek gerekirse. Sahanlığın da kendine has bir bükesi vardı, yalnızca ızgara edilmiş değil bir de üzerine basılmış fıstık tadı. Sahanlığın bir metre altmış santim üzerinde duran bir gurman, tabii böyle biri yoktu ama olsaydı, oldukça ekşi bir tadı olan bir nesneyi farkedebilirdi; otuz yaşlarında bir adamın ensesiydi bu. Buradan da yirmi santimetre yukarı çıkınca, rafine damaklar için, çok hafif bir kakao tadının gölgesini taşıyan bir örgülü sicimin tadına bakma fırsatı çıkıyordu. Bundan sonra da tartışmanın çiklet lezzetini, sinirlenmenin kestanelerini, gazabın üzümlerini ve keskin mi keskin zehir acısmı tadabiliyorduk.

İki saat sonra ise, sıra tatlıya gelmişti: Bir palto düğmesi... tam anlamıyla bal badem.

Otobüsler yumuşaktır, özellikle bacaklarınızın arasına alıp onları iki elinizle birden, kafadan kuyruğa doğru, motordan sahanlığa doğru okşarsanız. Ama sahanlığa vardığınız zaman elinize daha sert ve pürtüklü bir şey gelir, bu da boru ya da el rayı dediğimiz nesnedir; kimi zaman da daha yuvarlak ve elastik bir şey elinize gelir ki bu da birinin kalçasıdır. Bazen bu kalçadan iki tane olur ki, bu durumda da cümleyi çoğul olarak kurarsımz. Bunların dışmda, dangalakça sesleri istifrâ etmekte olan silindirik ve çarpıntılı bir objeyi elinize alabilirsiniz; hatta, bir haç kolyesinden daha yumuşak, dikenli telden daha ipeksi, halattan daha kadifemsi, kablodan daha nazenin örgülü spirallerle çevrilmiş bir çanağı bile tutabilirsiniz. Ya da, parmağınız **insanların** sıcak yüzünden biraz cıvıklaşmış ve yapışkanlaşmış pıhtı-lılığına bile dokunabilir.

Sonra, eğer bir-iki saat sabredebilirseniz, eciş bücüş bir istasyonun önünde, ılık elinizi doğru yerinde olmayan bir korozo düğmenin o enfes

tazeliğine daldırabilirsiniz.

Genel olarak yeşil bir etki bırakıyor, tepesi beyaz, dikdörtgen ve pencereleri var. Pencere çizmek hiç de kolay bir iş değil valla. Sahanlığın belli bir rengi yok, illa da bir şey demek gerekiyorsa yarı gri, yarı kahverengi diyelim. En önemli özelliği kıvrımlarla dolu olması, hani size kalsa höt-lerle dolu dersiniz ya, işte öyle. Ha unutmadan, vakit öğle vakti, trafiğin kalabalık zamanı, olağanüstü bir harala gürele hüküm sürüyor. Buna biraz yaklaşabilmek için, yeryüzünün magmasından çok açık aşı boyası renginde bir dikdörtgen çıkartmanız, onun üzerine açık aşı boyası renginde bir oval oturtmanız, ve tekrar bunun üzerine de koyumtrak aşı boyası renginde bir şapka, yerleştirip bunu kızıl-kahve-rengi bir sicimle sarmanız gerekiyor, işte böylesi bir harala gürele. Sonra ördek pisliği renginde bir parçayı hiddeti temsil etmek için, kırmızı bir üçgeni kızgınlığı ifade etmek [x]Çin, ve bir idrar atımı miktarı yeşili de bastırılmış safrayı ve püsküren dehşeti resmetmek için ekleyelim.

Bundan sonra, şu güzelim şirin ufacık deniz mavisi paj. tolardan çizin ve bunun üstlerine doğru, tam yaka açıklığj. nın altına, ufacık tefecik, şirin mi şirin, büyük bir özenle ve hassasiyetle çizilmiş bir düğmecik ekleyiverin.

Vaklayarak ve pırtlayarak gelen S hattı sessiz kaldırımın yanında acı bir fren yaptı. Güneşin trombonu öğle vaktinin önüne mi bemol koymuştu? Tulum çıkarmış yolcular, sayılarını haykırdılar. Bunlarm bazıları seslerini yarım ses yükseltti, bu da onları Porte de Champerret'nin şakıyan kemerlerine kadar taşımaya yetti. Nefes nefese kalmış seçkinlerin arasmda, bir klarnet borusu vardı ki, zamanm acımasızlığı onu insan şekline sokmuş, bir şapka imalatçısının sapkınlığı da, muhtemelen, dümbeleğinin üzerine giymesi için, telleri çelenk şeklinde örülmüş bir gitarı andıran bir enstrüman vermişti. Birden bire, acar seyyahlarla açar seyyahele-rin arasında kimi minör uyguların oluştuğu, hırslı kondüktörün kuzu gibi meleyen tremololar çıkardığı bir anda, kontrbasın hiddetinin sinirlenmiş bir trompetin ve korkudan titreyen bir fagotun sesleriyle karıştığı bürlesk bir ka-kafoni patlayıverdi.
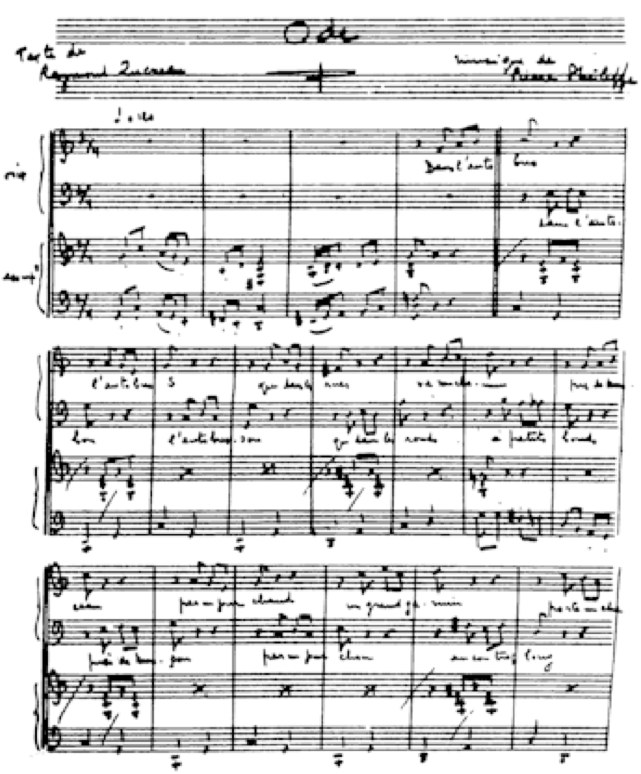
Sonra, bir iç çekme sesi, ardmdan bir es, ve bunu izleyen ikilik bir es'ten sonra, bir üst oktava çıkmakta olan bir düğmeden gelen muzaffer bir melodi yankılandı.

Telgraf

OTOBÜS DOLU STOP UZUN ENSELİ OĞLAN SİCİM ÇEVRİLİ ŞAPKA KİMLİĞİ BELİRSİZ YOLCUYA NEDENSİZCE HAKARET STOP PARMAKLAR UF OLDU TOPUK PARMAK BİLEREK TEMAS NİÇİN STOP OĞLAN BOŞ KOLTUK İSTİKAMETİNDE TERK STOP SAAT 1400 YER ROME OĞLAN ARKADAŞINDAN BİÇKİDİKİŞ TAVSİYESİ ALDI STOP DÜĞMEYİ OYNAT STOP İMZA ARCTURUS

Şarkı

Otobüste
otobüston
otobüs es
otobüsson
gidiyoruz
gidiyoron
yolumuza
yolumuzon
Park Monso'da
Park Montofon
pek de sıcak
pek de sıcon
koca bebe
deve boyon
şapkası var
şapka varon
otobüste
otobüston

Şapka var ya

şapka varon

kurdelasız

kurdelason

otobüste

otobüson

İşin aslı

işin aslon

kalabalık

kalabalon

koca bebe

deve boyon

döndü yana

döndü yanon

komşusuna

komşusunon

otobüste

otobüston

oysa komşu

oysa komşon

bir kodu mu

otortoron

cevabını

yapıştıron

otobüste

otobüson

koca bebe

deve boyon

çenesini

hemen kapon

otobüs es

otobüsson

boş koltuğa

hemen popon

Ah bir koltuk

kıçım rahat

etrafıma

bakınarak

gördüm onu

biraz sonron

Sen Lazar'da

Sen Lazardon

hani gar var

isitasyon

koca bebe

deve boyon

diyordu ki

"pardon pardon"

kankasına

kankon kankon

"düğmem için

düğmem tapon"

otobüste

otobüston

Hikâyeme

hikâyemon

güldüyseniz

güldüysenon

dikkat edin

dikkat edon

günün biri

günün biron

otobüste

otobüston

siz de bakın

siz de bakon

koca bebe

deve boyon

şapkasına

şapkasınon

düğmesine

düğmesinon

otobüste

otobüston

otobüs es

otobüsson

Nöğle birgü rubir yedoğ üşün sotob asaha ünark ndaço nlığı boyun kuzun apkas luveş gülüb maör imtak irsic nçbi-ra mışge rdüm damgö. Yamnd aniden şusuna akikom ekmeye nutukç mezam başlad siinse anbiri nsekas yadabi ğı-naba tenaya ıiddia stığm du ediyor. Oltukbo amabirk tartışın şalmca aterket ayıhızl alanyer tiveboş eğirtti edoğrus.

Ç saat son onu bir ka saintlaz ra tekrar ın önünde arega-rın epaltosu kendisin ğmesinib nun üst dü ükseltti irazcıky öyleyenb rmesinis şıylahar irarkada r sohbete aretlibi 1de-gördü dalmış ha m.

Gün bir doğru öğleye S bir arka otobüsünün çok sahanlığında boyunlu uzun şapkasına ve bir örgülü takmış sicim bir genç gördüm adam. Komşusuna nutuk aniden yanındaki ne zaman çekmeye başladı ya da birisi inse ayağına bastığını binse kasten iddia ediyordu. Boşalınca tartışmayı hızla ama bir koltuk yere doğru seğirtti terketti ve boşalan.

Sonra tekrar Saint-Lazare onu birkaç saat üst düğmesini birazcık yükselttirmesini garının önünde, kendisine paltosunun bir sohbete dalmış halde söyleyen bir arkadaşıyla hararetli gördüm.

Uydur uydur söyle ("Hellenismes" yerine)

Otobüs-ü azim, rakkam-ı aşra; dolmuş-ü fevkalade, külliyen billah! Vakt-i öğle vü vatandaş-ı buhari fesüphanallah. Eşhedü adem-i ense-i muazzam ve serpuş-ü bila kurdelâ; ve hattâ ve'l sicim-i mutlak şeytanürracim. Adem-i merdane el kelâm: "Ya seydi! ayak-ül ziyade-i ızdırap billallah, el-tecavüz ül kasdi ne ayak?" Maamaafih, aniden sedir-ü serbest, binaenaleyh âdem-i merdâne acilen arazi min el sedirriye. Ve el keyf-i haluk elhamdülillah.

Cüz'i zaman-ül akabi, lebbeyk fi şimendüferhane-i lazaar ü aziz, aman allah! Vallahi âdem-i merdâne-i ayni, fi refakat ül birader el vahid. Ve el kelâm-ül birader; el düğme kün entari merhale-i terakki cüz'iyye, ve min el entari-ül mümtaz-ı âlâ inşaallah.

S otobüsü evreninde, oturan yolcuların kümesi olan 0 ve ayakta duran yolcuların kümesi olan A kümelerini ele alalım. Belli bir durakta, bekleyen yolcuların kümesi olan Y bulunur. B binen yolcuların kümesi olsun; bu küme, bir yandan Y kümesinin bir alt kümesidir; öte yandan da otobüsün içine devam etmeyip sahanlıkta kalan yolcuların kümesi olan P ile, otobüsün içine giren yolcuların kümesi olan O kümelerinin birleşim kümesine eşittir. Ö kümesinin bir boş küme olduğunu ispatlaym.

Z züppelerin kümesi, { z } de Z ile P kümelerinin, tek bir elemana indirgenmiş olan kesişim kümesi olsun. { z } kümesinin ayakları ile (P kümesinin z elemanından farklı herhangi bir elemanı olan) y elemanının örten eşlemesi, z elemanı tarafından seslendirilen sözcüklerden oluşan bir L kümesini oluşturur. Böylece, Ö kümesi artık bir boş küme değildir; Ö kümesinin bu işlemden sonra z elemanından oluştuğunu ispatlayın.

T, Saint-Lazare garının önünde bulunan **yayaların kü**mesi; { z, z'), Z ile T kümelerinin kesişim kümesi; D, z elemanının pardesüsündeki düğmelerin kümesi; D' bu düğmelerin z' elemanına göre olası yer değiştirmelerinin kümesi olsun. D kümesinin *U* kümesine birebir eşlenmesinin örten bir eşleme olmadığını ispatlayın.

Tanımsal

Alfabenin yirmi ikinci harfi yolcu taşıyan, motorlu, büyük taşıtında, boynunun arkası çok iki ucu arasında fazla uzaklık olan ve başındaki (özellikle insan başı), serindeki keçe, hasır gibi maddelerden yapılan başlığın etrafına geniş ipekli şerit yerine keten, kenevir gibi bitkilerin liflerinden yapılan ince ip, kınnap sarılmış bir giyinişte, söz söyleyişte, dilde, düşünüşte toplumun gülünç ve aykırı saydığı yapmacıklara ve aşırılıklara kaçan, snop gördüm. Bu giyinişte, söz söyleyişte, dilde, düşünüşte toplumun gülünç ve aykırı saydığı yapmacıklara ve aşırılıklara kaçan, snop, başka bir yolculuğa çıkmış kimseyi ayaklarına vücudunun ağırlığını verecek biçimde ayak tabanım bir yere veya bir şeyin üzerine koymakla suç yükledikten, itham ettikten sonra, boşalan bir kol dayayacak yerleri olan geniş ve rahat sandalyeye vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığını kaba etlere vererek bir yere yerleşti.

120 dakika sonra, onu yolcu ve eşya ulaşımını sağlamak için demir yolu ile ilgili birçok kuruluşun bulunduğu yerin,

bir yapının veya yapı grubunun ortasında kalan üstü açık, **duvarla** çevrili alanında gördüm, yanında başka bir giyinişte, söz söyleyişte, dilde, düşünüşte toplumun gülünç ve aykırı saydığı yapmacıklara ve aşırılıklara kaçan, snop ona **soğuk** havalarda öbür giyeceklerin üstüne giyilen kalın kumaştan giysisindeki bir giyecek, yorgan vb.nin bazı yerlerine iükleyici

veya süs olarak dikilen kemik, metal, sedef gibi sert maddelerden yapılmış küçük tutturmalık hakkında bir konuda yol gösteriyor, akıl öğretiyordu.

Tanka

Otobüs gelir

Şapkalı yolcu var ya:

Kavga çıkartır.

Sonra Saint-Lazare önü:

Bir düğme meselesi.

otobüs

dolu

yürek

boş

ense

uzun

kurdela

örgülü

ayaklar

yamyassı

yamyassı ve yassıltılmış

koltuk

boş

ve binlerce lambası sönmüş istasyonun yanındaki beklenmedik karşılaşması o yüreğin, o ensenin, o kurdelanın, o ayakların, o boşalmış yerin ve o düğmenin.

Çeviri

Y hatıratı otogestiyonunda, trajikomedinin coğrafyalı zamanlaması. Otuz iki yaşamöykülerinde bir tipoloji, kurgan yerine sidiktorbası sarılmış Fransız şaplaklama, pek uzun boyutlu, sanki boyutunu birisi çekiştirmiş gibi. İnsancılıklar iniyor. Sözcü konukluğu tipoloji, yanaşıklığında duran adamsendeciliğin birinden rahatsız oluyor. Adam-sendeciliği, ne zaman birisi geçse, kendisini itfaiyeyle suçluyor. Ağlamaklı bir sesçi tonlaması, ama aslında saldırgan olmaya çalışıyor. Boş bir kolye görünce hemen kolyeye çöküyor.

İki sabahçılık sonra, onunla Courbe de Roncq'da, Saint-Dizier garantilemesinin önünde karşılaşıyorum. Yanında bir arkasızlığı var, diyor ki: "Pampalına bir düğüm daha diktirmelisin." Nereye diktirmesi gerektiğini gösteriyor (klasisizmlere) ve nedensizliğini söylüyor.

Lipogram

Neler oldu neler.

Bir Temmuz günü, öğle. S Otobüsü geldi. Otobüste, pek uzun enseli ve serpuşu kurdele yerine sicimle çevrelenmiş bir genç gördüm. Bu genç, komşusu bir beyefendiye beklenmedik bir şekilde çıkıştı; diğerlerinin her inişinde ve binişinde bile bile tepesine çıktığını söylüyordu. Neyse ki, birden boş bir yer görünce hemen o yere doğru seğirtti ve oturdu.

Çok geçmeden, efendimiz Mesih'in eliyle diriltilmiş kutsi kişinin ismi verilerek, trenlerin yolcu indirmesi ve bindirmesi niyetiyle yerden yükseltilmiş köşk irisinin önünde, bu genci yine gördüm. Bir dostu ile birlikteydi; dostu, bizimkine, ceketinin üzerine giydiği kışlık elbisesine yeni bir düğme ekletmesi gerektiğini söylüyordu.

Kişniş otlu köfteler.

Ottübaaziçi ("Anglicismes" yerine)

—Abi, bigün ööleyin, bizim skuulbas pekd bi haldeydi ve nekst tu mi böyle ilonceytıd nekli, kafasındada etrafına pleytıd kord sörkıl edilmiş bir het olan bi leymır wardı. On-beş minit leytır, bu leymır yanındaki kuul bi aabiyi ne zaman birileri otobüse gedon ya da gedof etse ayaklarına tri-id etmekle bleym etti.

—Triid diil olm tred.

—Yok lan, triid.

—Dont tred on mi hesabı olm.

—Haa dooru lan. Neyse aabi soona kuul herif buna öyle bi rigaard attı ki, leymır anında suspus oldu. Soora bi si-it veykınt olunca immidiyıtli ordan eskeyp etti.

—E soora?

—Aabi inanırmısm soora aynı leymıra mittörme girce-em anfinin önünde bidaa bamp ettim. Yanında kendisi gibi bir tikky daa wardı, tikky buna paltosundaki bir batmı beş santim haayır süv ettirmesini sacest ediyordu.

—Ee?

Prosthesis

Übir ogün söğle avakti icivarı, obir totobüsün parka asa-hanlığında, Omonceau aparkından açok tuzaklarda solmayan ebir oyerde, oboynu ipek kuzun solan eve akafasında, tetrafında ikurdela eyerine zörgülü ebir isicim dolan ibir aşapkayı eteşhir yeden obir ügenç madam idikkatimi eçek-ti. Kaniden, ayanmdakine unutuk üçekmeye abaşladı, ane üzaman ayolcular binse ya da ebinse akasten dayaklarım sezdiğini middia yediyordu. Afakat atartışmayı ohızla ster-ketti eve ekendini iboş abir skoltuğa sattı.

Obir tkaç tsaat osonra, donu stekrar Esaint-Blazare ağarının dönünde ögördüm; skendisine apaltosunun üdüğme-si zhakkmda takıl everen ebir sarkadaşıyla akonuşmaya dddddddddddddddddddddddddddalmıştı.

Epenthesis

Biir güjn öğüle vakati civsan, bair S otobütsünün anka sahanelığında, enisesi çonk uzuun olgan vee kafassında kuridela yeringe örügülü buir siycimle kuşaltılmış biür şa-pika giyimiş birr geneç adham görüdüm. Hijç hesapita yo-kiken yanımdaki adhama nuttuk çekhmeye başıladı, nie zamaan yolucular inese yia dha binese kasiten ayyaklannı ezdiğiini ididia ediyorudu. Fakıat taratışmayı hızila teriket-ti vüe kenidini booş biör kolutuğa atıtı.

Biar kıaç sahat sonura, ongu tekırar Satint-Labzare gar-rının öndünde görüdüm; kenidisine palatosunun düğüme si hakakında aklıl versen brir arıkadaşıyla konuşumaya dalmışşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşşştı.

Paragoge

Bire günü öğlen vaktin civarık, 84 cm otobüsününü arkam sahanlığmaz, ensesim çoko uzunu olana ver kafasından bira kurdelam yerinel örgülük biri sicimlen kuşatılmışı birü şapkak giymişi birt genço adamın farkettimi. Hiçi hesaptan yokkene yanındakik adaman nutuku çekmeyer başladık, ney zamanı yolculara insem yar dam binsem kas-tene ayaklarının ezdiğinim iddiat ediyorduk. Fakati tartışmayın hızlar terkettim vel kendinik boşu birj koltuğan attın.

Biri kaçı saate sonram, onun tekrarı Sainte-Lazaret garınım önünden gördümü; kendisinek paltosununu düğme-siy hakkındal akıla verene bira arkadaşıylan konuşmayak dalmıştıımııımıııııııııııııııııııımıım.

101

Cümlenin öğeleri

Adlar: Gün, öğle, S, otobüs, sahanlık, Pare, Monceau, boyun, şapka, kurdela, sicim, adam, süre, yolcu, ayak, koltuk, tartışma, saat, Saint, Lazare, gar, arkadaş, sohbet, palto, düğme, terzi, yaka, açıklık.

Adıllar: Ona, birisi.

Bağlaçlar: Ve, ya da, ama.

Belirteçler: Doğru, yakınlarında, çok, etrafmda, yerine, sonra, yanında, ne zaman, tekrar, hemen, önünde, üst, biraz, aşağıya.

Eylemler: Dikkat çekmek, sarılmak, durmak, tartışmaya girmek, inmek, binmek, bilmek, basmak, söylemek, şikâyet etmek, görmek, fırlamak, oturmak, terketmek, rastlamak, dalmak, indirtmek, azaltmak, tavsiye etmek.

Sıfatlar: Bir, uzun, boş, iki, iyi.

Metathesis

Ibr gnü öğel vatki ciarvı, bri büsotoün akra sanahlığm-da, esnesi oçk unuz onal ev kasafmda ertafında cimsi bigi bri yeş onal irb paşka gimyiş rbi amad gödrüm. Adinen koşmuşunu katsen ayka pamraklarmı emzekle sulçadı. Fat-ka tatrışmayı hazlı tekretti ev kednini bşo bri kotluğa tatı.

İrb çak taas sorna, uno terkar Satin-Razale ganırın ödün-ne gödrüm; kesdinine patlosunun düğsemi haknıkda alık vener bri zalta koşunmaya damlıştı.

Arkalı önlü

Önden bir gün arkadan öğleye doğru, önden tıklım tıkış bir S otobüsünün arkadan sahanlığında, önden çok uzun boyunlu ve arkadan şapkasına örgülü bir sicim takmış önden genç arkadan bir adam gördüm. Aniden önden yanındaki komşusuna arkadan nutuk çekmeye başladı, ne zaman önden yolcular inse ya da arkadan binse kasten önden ayağına bastığını arkadan iddia ediyordu. Ama önden bir koltuk boşalınca arkadan tartışmayı terketti ve önden boşalan yere doğru arkadan seğirtti.

Onu biraz sonra önden tekrar Saint-Lazare garının önünde, bir arkadaşıyla arkadan zerafet konusunda önden hararetli bir sohbete arkadan dalmış halde gördüm.

Özel İsimler

Dolu bir Osman'ın arka Seherinde, bir gün Cevat'ı gördüm; yanında Uzun Hüsnü ve Şamil vardı, ama Şamil'in etrafında Kurthan yerine Cezmi dolanıyordu. Aniden Ce-vat Cavit ile bir tartışmaya girişti: ne zaman Haşan ile Hüseyin girip çıksa, Cavit Hulki ile Nedim'i eziyordu. Ne var ki, Cevat Ateş'i hemen terketti ve Didem'i park etmeye koştu.

İki Safinaz sonra Cavit ile tekrar karşılaştım, Laz Ahmet'in önünde, Cemal üe büyük bir Habip'e dalmıştı; Cemal ona acilen Hızır'a gidip Dursun'u Hüdaverdi kadar yükseltmesini söylüyordu.

Argo ("Loucherbem" yerine)

Yandan çarklıda upuzun boyunlu ve kefalosunda kaş-merdikoz bir şapka olan bir pandispanya gördüm. Yanında duran bir dayıyla haraza maraza çıkardı; dayıyı ördekler kalkıp kondukça kasten mihraplarının pestilini çıkarmakla suçladı. Tam zımbayı yiyecekti ki, bir kötürüm boşalınca hemen bacakları götünü döve döve palaman aldı, böylece façayı tümden bozdu tabii.

İki saat sonra başka bir yandan çarklının cammdan dışarıyı dikizlerken bu pandispanyayı gördüm; yanında kendisi gibi bir gıravatlı daha vardı. Gıravatlı bizim pandispanyanın kaputunun düğmesine tapi değildi.

Kuş dili ("Javanais yerine)

Bigir gügün ögöğlege vagaktigi sege ogotogobügüsü-gündege uguzugun bogoyugunlugu vege şagapkagasıgı kugurdegelaga yegeriginege bigir tügür sigicigimlege sa-garıgılmıgış bigir gegenç gögözügümege tagakıgıldıgı. Aganigidegen yagamgmdagakigi yogolcuguylaga bigir ta-gartıgışmagayaga gigirigiştigi, ogonugu agayagak pagar-magaklagarıgınaga bagasmagaklaga suguçluguyogordu-gu. Buğu tagartıgışmagayıgı hıgızlaga tegerkegettigi vege kegendiginigi bogoş bigir kogoltuguğaga agattıgı.

Igikgi sagaagat sogonraga ogonugu Segen-Lagazagar gagarıgınıgın ögönügündege tegekragar gögördügüm, ke-gendigisiginege pagaltogosugunugun yagakaga agaçıgıklı-gığıgmıgı igişigi bigilegen bigir tegerzigiyege sögözügü ge-geçegen pagaltogonugun ügüst dügüğmegesiginigi yü-güksegelttigiregeregek agazagaltmagasıgmıgı sögöylege-yegen bigir agarkagadagaşıgıylaga sogohbegetege dagal-IHiglŞtlgl.

Antonimler

Geceyarısı. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor. Otobüsler neredeyse tümüyle boş olarak seyrediyorlar. Bastille yakınında, bir Al'nin motor kaputunun üzerinde, başını omuzlarına gömmüş ve kendisinden iyice uzakta oturup ellerini okşayan bir hanım sayesinde şapka giymeyen bir

yaşlı adam var. Sonra gidip hâlâ oturan bir adamın dizleri üzerinde ayakta duruyor.

İki saat önce, Lyon garmm arkasında, bu yaşlı adam yoldan geçen bir serserinin donundaki en alt düğmeyi biraz daha alçaltması gerektiğini söylemediğini duymamak için elleriyle kulaklarım kapatıyordu.

Sahte Latince

Sol erat in regionem zenithi et calor atmospheri magnis-sima. Senatus populusque parisiensis sudebant. Otobusus passebant completi. In uno ex supradictis otobusus qui S denominationem portebat, hominem quasi gencus, cum collo multo elongato et cum serpus qui cordonus elorguse-lus cerclato vidi. iste junior insultavit alterum hominem qui proximus erat: basarus, inquit, pedes meos post deliberati-onem animae tuae. Tunç sedem librum vidente, cucurrit onus.

Sol duas horas in coelo habebat inerus. Sancti Lazari sta-tionem ferreamyollus passente oralar, gencus supradictum cum altero ejusdem farinae qui arbiter elegantiarum erat et qui apropo uno ex dugmecus capae junioris consilium do-nebat vidi.

Eşsesli

Bigü nö ile vak, ti civa arı. Birse, otu büsünün sağ anlığında, uzsun en seli ve dağa da uzsun şap kalıp ırad am, gözüm eşarptı—etra affmda da birparças içim vardı, şap kanm. Ağ, Niğde'n şike ayete paş ladı, çünki ya da mm biri bile bila yaklarını yeziyordu. Amazon ra bir koltuk Bosch alınca, Adamo kol tuva doğrusu yırttı ve dartışmayı ter ketti.

İkiz ağat soğ ra onu Garson Laz Arm önnde gördüm, bü-düğüme akkında deriniz dişağrılara dal mıştı.

Azerice ("îtaliarıismes" yerine)

Bir gün günortaya doğru, bir S avtobusunun anca saxan-lığında, çox uzun boyunlu ve papaqma örgülü bir ipliq qoymush bir cavan görmişam. Aniden tarafındaki qonşu-suna danışmaya başlamıştır; na vaxt birisi düşse ya minse qasten ayaqına sıxtığım xeber virmiştir. Amma yaxşi bir yer boşaltınca bu tahlükali döyüşü cald tark etmiştir va boşaltan yere oturmak üçün qaçmışdır.

Onu iki saat sonra yenidan Saint-Lazare vağzalımn önünda, kendisine paltosununun uca düymasını az daha quzeya ucartmasını danışan bir dostuyla isti bir danışma edirken görmişam.

ııı

Levanten ("Poor lay Zanglay" yerine)

Bir guen eule vaqti, Porte Champerret istiqametinde gu-idene bir autobuse binmichtime. Neredeîse dolouydou. Birdene tchoq ouzoune boiounlou ve bir ture eurgulu sidji-me takılmıche chapeausu olane bir gentch adame geur-dum. Aniden bu gentch, ouluyaraqe, yanindaqui cherefli bir yoldjouyi'ou bile bile ayaina basmaqla soutchladi. Adame ona: "Yeuru, yeuru! sene bou yolda devame ette!" die bairdi. Korkane gentch, sonradane kendisini bochalane bir *yâre* firlativeredjekti.

Iqui saatte sonra onou tekrare geurdume; Gare Saint-La-zare'ın eununde achagi youkari yeuruyordu. Yanindaqui bir züppe ona bir du'meyle ilguili tavsiyelere veriyordou.

Hacıgöz ile Kravat

Gir bün öğle cakti vivarı, ot birbüsün sarka rahanlığın-da, çok ense uzunlu ve örgası şapkülü sir biçimle admalan-mış bir çever gördüm. Aniden zu bat parak aymaklarını eren biz adamla gartışmaya tirdi. Bonra soşalan bir ortuğa kolurmak siçin eğirtti.

Siki ağat onra sonu Gaint Sazare önünün garında gekrar tördüm, bokbilmiş çir sözarrn hıylerine verek kulayordu.

Botanik

Bir günebakanın altında kök salmak üzereyken, kendimi baldırıkaralarla karabacakların birbirine girmiş olduğu ve soğan kokusu yüzünden içinde fotosentez yapmanın mümkün olmadığı taze bir balkabağma aşılamayı becerdim. Orada karşıma, horozbaşının üzerine diktiği sukaba-ğımn etrafına adi yavşanotu yerine kusturucu çobanpüskü-lü tırmanmış bir küçük hindistan cevizi çıktı. Bu zerzevat, yanındaki bir büyük kantaronu ne zaman bir çapalanma ya da bellenme olsa, bile bile patlıcanlarını gübrelemekle suçladı. Sonra baktı hali dağlardan inen süne canavarımn eline düşmekten beter olacak, kendine bir pencere önü buldu ve fanusun altına girdi.

İki nadas sonra, bu hindistan cevizini (küçük) yanında başka bir kriptomeryayla Mercanköşk cihetinde hasat ettim. Kriptomerya hindistan cevizinin kabuğunun üzerindeki bir tagua çekirdeğinin ekimine maydanoz oluyordu.

Tibbi

Kısa bir günışığı küründen sonra karantinaya alınacağımdan endişeleniyordum, ama kendimi içi sedyelerle tıklım tıklım dolu bir ambulansa atmayı başardım. Bunların arasında, kronik devlik hastalığından ve trakeal elongas-yondan muzdarip bir dispeptik teşhis ettim; şapkasına da romatizmal bir deformasyon gösteren bir kurdele takmıştı. Bu hastalıklı zat birden bire kendini bir histeri krizine soktu ve yanındaki safrası bozuk bir süjeyi gomföz tilozisleri-ni muayene etmekle suçladı; kusmuklarını saçtıktan sonra, konvülsiyonlarına baktırmak için kendini izole etti.

Onu sonra tekrar gördüm, bir Lazaretto'nun hemen dışında duruyordu ve pektoral bölgelerinde disfigürasyona yol açan bir çıban hakkında bir üfürükçüden konsültasyon alıyordu.

Hakaretamiz

İğrenç bir güneşin altında kokmuş bir gecikmeden sonra, o içinde bir alay piç sürüsünün üstüste tepiştiği aşağılık otobüse binebildim. Bu piçoğlupiçlerin en piçi, kolum kadar uzun bir boynu olan ve kafasına da etrafında kurdela yerine sicim sarılmış neye derman bilinmez bir

şapka takmış olan bir dallamaydı. Bu yandan yemişin evladı, bebek mezarlarını babalığın biri eziyor diye mal gibi böğürmeye başladı, ama sonra hemen cayıp hâlâ bir önceki sahibinin mabadının teriyle ıslak olan bir koltuk istikametinde fiydi.

İki saat sonra, lanet olsun böyle güne ki, aynı piçle tekrar karşılaştım, yanında bir piçkurusu daha vardı ve hani şu Saint-Lazare garı denilen kusmuk binanın önündeydiler. Bir düğme hakkında zırvalıyorlardı. O yakanı açsan da kapasan da aynı derecede dallama kalacaksın dedim içimden, piçkurusu seni.

Gastronomik

Güneşin kızdırılmış tereyağında hafifçe öldürüldükten sonra, fazla beklemiş peynirin içinde kurtçukların kıvrandığı gibi kıvranan müşterilerle dolup taşmış bir şamfıstığına kendimi atabildim. Hesabı ödedikten sonra, bütün bu eriştelerin arasında boynu bir kereviz sapı kadar uzun olan ve muşmulasının tepesine ne idüğü belirsiz bir tencere kondurulmuş olan bir kornişona rastladım. Bu tatsız şahıs, yanındaki bir düdüklü tencere pancarlarını pestil yaptığı için fokurdamaya başladı. Ama sonra yutamayacağı kadar büyük bir lokma ısırdığını fark edince, avcıyı görmüş bir sülün gibi havalandı ve bir köşede suyunu çekmeye hazırlandı.

Dönüş yolunda öğle yemeğimi sindirmekteyken, bu ham ervahı tekrar Saint-Lazare garının büfesinin önünde gördüm; yanında kendisiyle aynı bostandan çıkma bir fidan vardı ve ona dolmalık yapraklarının salamurasıyla ilgili tecrübelerinin meyvelerini aktarıyordu; bu sırada, salamuraya eklenmesi gereken bir diş sarmısağı ehemmiyetle vurguluyordu.

Zoolojik

Gökten ölü kuş yağdıran sıcaklar çökmüştü. Tam beslenme vaktinde bir kafese tıkılmıştım; birden gözüme bir enik çarptı, devekuşu gibi bir boynu, kurbağa gibi siğilli bir suratı vardı, tepesine de bir kuş yuvası oturtmuştu. Aniden, bu zürafa yanındaki bir kutup ayısını kasten

toynaklarını tırmalamakla suçladı; ama sonra kuyruğunu kıstırıp bir köşede pisti.

Onu sonra hayvanat bahçesinin etrafında tekrar gördüm, bakıcısı ona kürkündeki bir keneyi ısırıp koparmasını söylüyordu.

Boşuna

Bir gün, öğle vakitlerinde, Rue de Lisbonne yakınında, Bir S otobüsünün arkasına tıkışmış on adet bedenin birbir-leriyle temasının insanda bıraktığı izlenimi nasıl anlatabilirim ki sizlere? Boynu neredeyse sakatlık seviyesinde uzun ve kurdelası akıl sır ermez bir biçimde bir sicimle değiştirilmiş bir şapka takmış bir bireyin bıraktığı izlenimi ifade etmek mümkün mü? Nasıl, nasıl aktarabilirim sizlere, binlerinin bilerek ayağına basmakla haksızca suçlanmış sakin bir yolcu ile tam da yukarıda anlatmaya çalıştığım grotesk zat arasındaki tartışmanın bıraktığı izlenimi? Bu İkincisinin zavallı korkaklığını gizlemek için boş bir koltuğu bahane edip oradan kaçmasının bıraktığı intibaı nasıl tercüme edebilirim?

Ve nihayet, iki saat sonra, bu numunenin, yanında kendisine bir giyim kuşam ıslahatına gitmesini öneren bir arkadaşıyla, Saint-Lazare garının önünde tekrar ortaya çıkmasının bıraktığı izlenim nasıl formüle edilebilir?

/

Nevzuhur ("Modern Siyle" yerine)

Geçenlerde metrodayken, öyle bir denk geldi ki, ufak çapta bir trajikomedi yaşandı. Uzun enseli, etrafmda örgülü sicim mi her neyse öyle bir şey geçirilmiş bir şapka takan (bu günlerde çok in miymiş neymiş, ben anlamam, hiç bana uymaz) fantastik bir delikanlı vardı. Bu delikanlı ne yaptı biliyor musunuz, yanında duran beye spektaküler bir biçimde çatmaya başladı, ne zaman Porte de Champerret yönünde yolculuk etmekte olan baylar bayanlar metronun kapısını kullansa sistematik bir biçimde ayaklarını ezi ezi verdiğini söylüyordu. Ama

beriki bunu hiç kaale almayınca boş bir koltuk istikametine doğru kaçışı muhteşem oldu.

İki saatten fazla bir zaman sonra onu tekrar gördüm; yanında bir ekürisi vardı ve işinin ehli bir terziye gidip o şıkı-dım paltosunu adam etmeye elinin mahkum olduğunu söylüyordu.

Olasılıksal

Bir büyük şehrin sakinleri arasındaki temaslar sayıca o kadar fazladır ki, arada bir sakinlerin arasında pek de vahim olmayan türden bir miktar sürtüşme olması kimseyi şaşırtmamalıdır. Nitekim, ben de kısa zaman önce, Paris büyükşehir belediyesinin kalabalık saatlerde yolcuların taşınmasıyla görevlendirdiği otobüslerden birinin içinde, bu görgüsüz karşılaşmalardan birine tanık oldum. Tabii benim bu karşılaşmaya şahit olmamda çok da şaşacak bir şey yok; sık sık otobüs vasıtasıyla seyahat ettiğim bir vakıadır. Söz-konusu günde de, olabilecek en alelade cinsten bir sürtüşme idi gördüğüm; ama bu piyesçiğin kahramanlarından birinin fiziksel görünümü ile şapkasının nitelikleri özellikle dikkatimi çekmişti. Hâlâ genç diyebileceğimiz bir adamdı bu; fakat ensesi muhtemelen ortalamadan daha uzundu ve şapka kurdelası örgülü bir sicimle ikame edilmişti. Tuhaftır ki, onu iki saat sonra tekrar gördüm, kendisine, refakatinde —belirtmem gerek ki, oldukça gamsızca— volta attığı bir arkadaşı tarafından verilen, terzilik mesleğine dair bir ta-kim tavsiyeleri dinliyordu.

Aynı şahısla üçüncü kez karşılaşmam artık pek olası değildi ve işin aslı şudur ki, genel kabul görmüş olasılık yasalarına uygun bir biçimde, bu genci bir daha hiç görmedim.

Betimleme

Biçtim, çok uzun boyunlu bir ikiayaklı türüdür ve öğle vakti civarmda S hattı otobüslerinde sık sık gözlemlenebilir. Özellikle arka sahanlığı sever; biçüm yavruları, bu sahanlıklarda kafalarındaki bir parmak kalınlığında sicim benzeri bir çıkıntı ile çevrelenmiş ibikleri sayesinde tanınabilirler. Oldukça asabi tabiatlı olan biçüm, kendisinden daha zayıf olan kardeşlerine hemen saldırır; ama cevval

bir cevap aldığı zaman da otobüsün içine doğru kaçıp yaptıklarının unutulacağını umarak bekler.

Biçüm, çok daha seyrek de olsa, tüy dökme mevsiminde Saint-Lazare garının etrafında görülebilir. Kışın soğuktan korunmak için eski derisini muhafaza eder; ama gövdesinin geçebilmesi için bu deride yırtıklar açar; bu yüzden bu paltoyu yapay yöntemlerle kapatması gerekir. Bunu kendi kendisine yapmaktan aciz olan biçüm, bu mevsimde kendisine benzeyen ve ona bu konuda alıştırmalar verecek olan başka bir ikiayaklı bulmaya gider.

Biçümbilim, kuramsal ve tümdengelimci zoolojinin bir dalı olarak yılın her mevsiminde icra edilebilir.

Geometrik

$84 x + S = y$ eşitliğince belirlenen bir doğru boyunca ilerleyen dik açılı bir paralelopipedde, / uzunluğu $/ > n$ olan bir silindirik bölgenin üzerinde iki sinüzoidal eğriyle sınırlandırılmış bir küre kesitine sahip bir A homoidinin, başka bir apaçık B homoidi ile teğet konumunda olduğunu varsayalım. Bu teğet noktasının aynı zamanda bir dönüm noktası olduğunu gösterin.

A homoidi, bir homoloji ilişkisi içinde olduğu bir C ho-moidiyle kesiştiği zaman, kesişim noktası, çapı $r < /$ olan bir çemberdir. Bu kesişim noktasının yüksekliği olan *h'nm* A homoidinin dikey eksenine göre değerini hesaplayın.

Otubüs bööle cıvır cıvır insan kayneeyodu. Güneş tepemizde bizi haşleyveeyodu. Otubüse bi oolan biniveedi; a! o ne gı? Kasketining etraafmı sicim baaleyveemiş! Bu oolan yanındaki adamın birine bi koovga itti, bi koovga itti; meer adam oolanın ayaklaana basıpduruumuş. Ama oolan baktı adam pek iyavuz, bi yee boşalınca, e napçek gaari, gidip oturuveedi, kovga da bitiveedi.

Aaşamüstü meydanda bi baktım ki aynı oolan dönüp-duruu. Yanında kendisi gibi pek yaman bi oolan vaa; ona akıl veriveeyo: "Efe" deeyo, "ülen mintanının düğmesi kopmuş, bi diktiriveesen ya!"

Nidâ

Pstt! hım! ah! oo! ay! ah! uf! hey! ama! oo! tüh! püf! aman! uu! yandım! hey! ee! aa! oh be!

Aa! hey! peh! oo! hım! yaa!

Tumturaklı

Bir Temmuz günü, öğle vakti civarıydı. Güneş kendisini o memeleri bereket saçan ufuğun üzerine kızgın bir iğne ile nakşetmişti. Asfalt, habis kişilere hem çocuksu, hem yoldan çıkarıcı fikirler aşılayan o leziz ve ziftli kokuyu saçarak, yavaş yavaş kıpırdıyordu. Yeşil ve beyazlarla donatılmış ve gizemli bir S harfi ile damgalanmış bir otobüs, Pare Monce-au mahallesinden küçük fakat el üstünde tutulan bir yolcu aday adayları topluluğunu kabuklu gevşekliğinin nemli sınırlarının bağrına basmak için yaklaştı. Günümüzün Fransız otomotiv ensdütrisinin bu başyapıtının, seyyahların bir konserve kabı içindeki sardunyalar gibi paketlenmiş olduğu arka sahanlığında, yavaş yavaş erbain yılma yaklaşmakta olan ve neredeyse yılankavi biçimdeki ensesi ile bir kur-dela ile çevrelenmiş şapkası arasında mankafa olduğu kadar münasebetsiz bir kelle taşıyan iflah olmaz bir hayta, sesini yükseltip, dobra dobra ve kantaron suyu ya da benzer özelikleri taşıyan başka bir iksiri içmiş gibi acı acı şikâyete başladı; STCRP'nin *hic et* ««nc'luğunda mevcut bulunan

başka bir müşteriden kaynaklanıp, periyodik olarak meydana gelen bir kuvvet tatbiki fenomeninden şikâyet ediyordu. İntizarına bir seda verebilmek için, bir umumi memişhanede mabadı çimdiklenmiş, ve fakat tuhaftır ki bu iltifatı hiç onaylamamış ve hiç o taraklarda bezi olmayan saygıdeğer bir beyzadenin seçeceği türden yakıcı bir ses tonunu seçmişti.

Bir süre sonra, güneşin o semavi geçit resminin anıtsal merdiveninde birkaç derece alçaldığı, ve benim de kendimi aynı hatta ait başka bir otobüs tarafından taşıtmakla meşgul olduğum bir anda yukarıda tasvir edilen zatı tekrar algıladım; kendisi Cour de Rome'da, yanında *ejusdem farinae* başka bir zat bir sağa bir sola salmıyordu. Bu, esas itibarıyla otomobilsel fırdolayımlamalara ayrılmış mekanda, ikinci zat

birinci zata terzilik sanatı ile ilgili bir düğmeden öte-| ye geçmeyen tavsiyeler veriyordu.

Beklenmedik

Albert onlara katıldığı zaman, bir kafede masanın etrafında dizilmişlerdi. Rene, Robert, Adolphe, Georges ve Theodore oradaydı.

— Ne haber, nasıl gidiyor? diye sordu Robert, dostane bir sesle.

— İyidir, dedi Albert.

Garsonu çağırdı.

— Bana bir bira, dedi.

Adolphe ona döndü:

— Ee, Albert, ne var ne yok?

— Valla bildiğin gibi.

— Hava pek güzel bugün, dedi Robert.

— Soğuk biraz, dedi Adolphe.

— Aa biliyor musunuz, bugün çok komik bir şey gördüm, dedi Albert.

— Yok ya, soğuk değil, dedi Robert.

— Ne gördün? dedi Rene.

— Otobüste, öğle yemeğine giderken, diye yanıtladı Albert.

— Hangi otobüs?

— S hattı.

— Ne gördün? diye sordu Robert.

— Binene kadar üç tanesi dolu geçti.

— E o saatte ne olacak, dedi Adophe.

— Ee, ne gördün? diye sordu Rene.

— Çok fena kalabalıktı, dedi Albert.

— Eh, ford çekmek için birebir.

— Peh, dedi Albert, ne münasebet.

— Tamam canım, anlat.

— Tuhaf görünüşlü bir adam vardı yanımda.

— Nasıl tuhaf? diye sordu Rene.

— Uzun boyluydu, sıskaydı, boynu pek acayipti.

— Nasıldı?

— Sanki birisi çekiştirmiş gibiydi.

— Elongasyon, dedi Georges.

— Bir de şapkası vardı, bak şimdi hatırladım; çok acayip bir şapkaydı.

— Nasıldı? diye sordu Rene.

— Kurdelası yoktu ama etrafına örgülü bir sicim sarılmıştı.

— Komik, dedi Robert.

— Sonra, dedi Albert, pek de asabi bir tipti.

— Nasıl? diye sordu Rene.

— Yanındaki adama sataşmaya başladı.

— Nasıl sataştı? diye soru Rene.

— Ayağına bastığını söylüyordu.

— Kasten mi? diye sordu Robert.

— Kasten, dedi Albert.

— Ee sonra?

— Sonra? Bir şey olmadı, gitti oturdu.

— Hepsi bu mu? diye sordu Rene.

— Hayır. Şu allahın işine bak, onu iki saat sonra tekrar gördüm.

— Nerede? diye sordu Rene.

Saint-Lazare garının önünde.

— Ne yapıyordu?

— Bilmiyorum, dedi Albert. Paltosundaki düğmelerden birinin birazcık düşük dikilmiş olduğuna dikkatini çeken bir arkadaşıyla aşağı yukarı yürüyordu.

— Evet, sahiden de ona söylediğim şey tam olarak buydu, dedi Theodore.

Oueneau'nun 1973 edisyonunda çıkardığı alıştırmalar

Raymond Queneau, 1973 'te, ilk basımı 1947'de yapılmış olan* "Exercices de Style"m *yeni bir edisyonunu hazırlamış. Bu edis-yonda, dört alıştırmayı çıkarıp yerlerine yeni alıştırmalar koymuş; iki alıştırmayı da benzerleriyle değiştirmiş. 1973'de eklenen alıştırmalar,* Modem Matematik, Tanımsal, Çeviri *ve* Lipog-ram; *benzerlerinin yerini alanlarsa* Tanka *(eskisi: Haiku) ve* Geometrik *(eskisi: Matematiksel). Bazı alıştırmaların da adları değişmiş (örneğin, Homeoteleuton'un eski adı Homeoptoton; bu çeviride* Sahte Latince *diye adlandırdığım Macaronique'in eski adı da Latin de cuisine).

Bu çeviri de, kitabın 1973 tarihli son edisyonunu izliyor. Öte yanda, bu kitabın "fetiş" baskısı saydığım, Massin 'in tipografik düzenlemesine, Carelman'ın görsel çeşitlemelerinin eklendiği 1963 Gallimard baskısı, tabii ki 194.7 metnine bağlı (Barbara Wright'in 1958 tarihli İngilizce çevirisi de öyle). Bu nedenlerle, meraklısı için, 1947 metninde olup atılmış

ya da değiştirilmiş alıştırmaların çevirilerim özgün metindeki yerleriyle birlikte ekliyorum.

2, 3, 4 ve s harfli öbeklerle permütasyonlar ("Şarkı" dan sonra)

Kg bi öğ ün ye le ğr do ir ub to so sü bü na nü as rk an $_0$h ğ« lı nd u/ ok bo un nl yu eş uv ka ap na sı gü ör bi İÜ ic rs ta im ış km nç ge ra bi mg da dü ör m.

Den ani ınd yan kom aki una şus ukç nut eye ekm lad baş zam ine iri anb nse sii abi yad kas nse aya ten aba ğın ğın stı dia ıid yor edi du.

İrko amab boşa ltuk atar lınc ayıh tışm terk ızla vebo etti nyer şala ruse edoğ ti ğirt.

Rkaçs onubi nrate aatso aintl krars garm azare ndeke mönü nepal ndisi unüst tosun sinib düğme ıkyük irazc ir-mes seltt yleye inisö rkada nbira harar şıyla irsoh etlib almış beted gördü halde m.

9, *10*, ***il ve*** *12* ***harfli öbeklerle permütasyonlar ("Artan sayıda harf öbekleriyle permütasyonlar" dan sonra)***

Eye doğru b bir gün öğl ününarkas ir s otobüs da çok uzun ahanlığın şapkasına boyunlu ve sicim takm örgülü bir adam gördü ış genç bir m. Ndaki komşu aniden yanı ek-meyebaşl suna nutuk ç birisi inse adı ne zaman asten ayağı ya da binse k ı iddia ediy nabastığm ordu. K boşalınca t ama bir koltu zla terketti artışmayıhı re doğru seği ve boşalan ye rtti.

T sonra tekrar Onu birkaç saa armın önünde Saint-Laza-re g tosununüstdü kendisine pal cıkyükseltti ğmesinibiraz yenbirarkada rmesinisöyle libir sohbete şıyla hararet ördüm dalmış halde g.

Tabiî ki otobüs had-i istiâbından fazla dolu, kondüktörü ise gayet tehditkâr mizaçlı idi. Başımıza gelen bu felâketlerin sebebi malûmunuzdur; hep 8 saatlik yevmiye ve millîleştirme siyasetidir bu rezilliklerin müsebbibi. Ayrıca bizim bu Frenk milletinde, bir cemiyeti idare etme kaabiliyeti ve vatandaşlık vazifelerinin kabûlü diye bir mevhuma rast gelmek pek imkân

dahilinde değildir; filhakika bu melekeler bizde olsaydı, otobüse binmeyi bekleyen ahalinin husule getirdiği keşmekeşte bir tertip ve düzen vehmi elde etmek için numaralanmış biletleri tevdi etmeye lüzûm kalmaz idi—tertip ve düzen diyorum sana beyim, her işin başı tertip! O gün de öğle güneşinde en az on kişi bekliyorduk, otobüs nihayet teşrif ettiği zaman ise yalnızca iki kişiyi almağa imkânı vardı; ben ise maalesef altıncı sıradaydım. Allahtan, "açılın, ben devlet memuruyum!" diyerek üzerinde bir fotoğrafım ve üç renkli şerit olan bir şebeke gösterdim—kondüktörlerde her zaman iyi bir intiba bıra-

kır-—ve otobüse bindim. Tabiî ki, adını ağzıma bile almaktan imtina edeceğim Cumhuriyet hükümetiyle hiçbir alıp vereceğim mevcut olamaz; amma her hal-ü kârda, son derece büyük ticarî ehemmiyeti haiz bir öğle yemeği dâveti-ni, bir takım rakkamların hangisinin hangisinden daha küçük olduğu mevzuunda adî bir fikir ayrılığı sebebiyle kaçıramazdım. Otobüste ise sardalye misali paketlenmiş idik. Avam ile böylesi menfur bir herc-ü merç içinde kalmak bende her zaman ani bir ızdıraba yol açar; bu ızdırabın tek tazminatı, şirin bir yosmacığın mabadı ile aramızda gayr-ı ihtiyari fakat fasılalı olarak vuku bulacak bir temasın cazibesi olabilir. Ah gençlik, gençlik! Ama peşinen fazla heves-lenmemeli. Bilâkis, münhasıran erkekler tarafından mey-dane getirilmiş bir daire içinde kalmıştım; bu heriflerden biri de, ifrat derecesinde uzun bir ensesi olan, kafasına da etrafına kurdelâ yerine bir tür örgü sarılı bir fötr serpuş geçirmiş bir bobstil idi. Bu haşarâtın topunu amele kamplarına göndermek lâzım azizim. Çalışsınlar da harbin kayıplarını telafi edebilelim, özellikle Anglo-Saksonlarm eseri olanları. Bizim zamanımızda biz Fransa kralının genç takipçileriydik efendim, cazbantların değil! Her ne ise; bu ye-niyetme mahlûk aniden bir harp malûlüne, evet 14-18 harbinden kalma gerçek bir gaziye hakaret etmeye cü'ret etmez mi? Ve harp malûlü buna cevab vermeye bile tenezzül etmedi! İşte böyle vak'alarla karşılaştıkça idrak eyliyorsunuz ki, Versailles antlaşması son raddede meczubane bir vesika idi. Münasebetsize gelince, kendini boşalan bir koltuğa attı, o yeri çocuklu bir kadına vermek yerine. Ne günlere kaldık!

Velhasıl-ı kelâm, iki saat sonra, Cour de Rome'un önünde bu gösteriş budalası eşek sıpasına tekrar rast geldim. Kendi çıktığı yerden çıkma başka bir zıpçıktı ona refakat

ediyordu; herifçioğlu berikine kılık kıyafeti ile ilgili bir fa-kim nasihatler veriyordu. İkisi de boş gezenin boş kalfası gibi bir aşağı, bir yukarı volta atıyorlardı; komünist yuvalarının camlarını indirip mâlûm muzır neşriyatı ateşe vermek varken. Ağla, Fransa, ağla!

Haiku ("Tanka"nın yerinde)

Yazın otobüs:

kavga çıksa da,

düğme

yerini bulur.

Kadınsı ("Özgür koşuk"tan sonra)

Dinle bak başıma neler geldi! Bugün öğle vakitlerinde (ay bir sıcaktı bir sıcaktı anlatamam, allahtan koltukaltları-ma deodorant sürmüştüm, yoksa şu bana özel indirim yapan terziciğimin diktiği krepon döpiyesim mahfolacaktı) Monceau parkı yakınlarında (Luxembourg'dan daha güzel o park, ama ben benim oğlanı Luxembourg'a gönderiyorum, o yaşta saçkıran mı olsun!) otobüs gedi, tıkış tıkış doluydu ama ben kondüktöre şöyle bir göz süzüp biniverdim. Tabii ki ellerinde numaralı bilet olan bütün terbiyesizler şikâyet etti, ama otobüs kalkıvermişti bile, ben de içindeydim! Nasıl doluydu nasıl doluydu anlatamam. Ben iyice sıkışık bir yerdeydim, ama heriflerden hiçbiri bana yerini verivermedi! Ahlaksız adamlar! Yanımda pek şık bir adam vardı (şu en son moda şapkalardan, kurdela yerine örgü olanlardan, eminim Adam'ın son sayısında bu modadan bahsediyordur), ama maalesef boynu benim zevkime göre pek uzundu. Bizim kızlardan bazıları bir erkeğin vücudunun bazı yöreleri ortalamadan uzunsa (mesela burnu çok kocamansa) başka bir taraflarının da pek tatminkâr ol-

dugunu söylerler. Ama ben bir kelimesine bile inanmıyorum. Her neyse, bu yakışıklı da bir türlü rahat duramıyordu; ben de acaba neyi bekliyor ki, ne zaman gelip bana bir şev diyecek ya da eliyle oramı buramı kurcalamaya kalkacak diye bekliyordum. Utangaç olmalı, diye düşünüyordum. Pek de yanılmamışım, çünkü aniden iğrenç görünüşlü ve bile bile ayaklarına basan başka bir adamla uğraşmaya başladı. Ben onun yerinde olsaydım bir güzel pataklardım herifi, fakat bizimki boş bir koltuk görür görmez gidip acele acele oturdu; bir de ne yaptı biliyor musun, bir an bile o koltuğu bana vermeyi düşünmedi! Bir de centilmen olacaklar!

Biraz sonra, Saint-Lazare garından geçiyordum ki (bu sefer oturacak bir yer bulmuştum), o tekrar gözüme çarptı. Bu sefer bir arkadaşıyla (pek de hoş bir çocuktu laf aramızda) paltosunun kesimi hakkında (o sıcak havada da palto giymek pek tuhaf ama çok şık duruyor işte) tartışıyordu. Ona baktım, baktım, ama aptal adam beni tanımadı bile.

Matematiksel ("Geometrik"in yerinde) y" + TCRPOc) *y'*+ S = 84

diferansiyel denkleminin integral bir çözümüne karşılık gelen bir doğru boyunca hareket eden dikdörtgensel bir para-lelopipedin içinde, iki homoid (bunlardan yalnızca bir tanesi, homoid A, üst yarımküresinin hemen altında *K / 2* periyodunda iki sinüs dalgasıyla çevrelenmiş ve uzunluğu / > n olan bir silindirik öğeye sahiptir) alt sınırlarındaki nokta temasına kendi ıraksak yörüngelerine sapmadan tahammül edemezler. Bu iki homoidin, anılan güzergâhtaki teğetsel salınımlarının bir sonucu olarak, uzunluğu / < L olan bir dik çizgiye teğet olan yeteri kadar küçük bütün dairelerin, homoid A'nın gömlek yüzeyinin medyan üstü hattında ufak ama anlamlı bir miktarda kaymaları gerektiği gösterilebilir.